

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
της 17ης Σεπτεμβρίου 2020¹

Υπόθεση C-501/18

BT

κατά

Balgarska Narodna Banka

[αίτηση του Administrativen sad Sofia-grad
(διοικητικού πρωτοδικείου Σόφιας, Βουλγαρία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 94/19/ΕΚ – Συστήματα εγγυήσεως των καταθέσεων – Έννοια του όρου “μη διαθέσιμη κατάθεση” – Ληξιπρόθεσμες και καταβλητέες καταθέσεις – Διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων – Επιστρεπτές καταθέσεις – Συμβατική ρήτρα αντιβαίνουσα στην οδηγία 94/19 – Αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης – Κανονισμός (ΕΕ) 1093/2010 – Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών – Σύσταση σχετικά με τις αναγκαίες ενέργειες για τη συμμόρφωση προς την οδηγία 94/19 – Ερμηνεία και δυνατότητα επικλήσεως – Κύρος»

1. Το 2016, ο δικαιούχος καταθέσεως σε τρεχούμενο λογαριασμό τον οποίο είχε ανοίξει στην Korporativna Targovska Banka (στο εξής: τράπεζα ΚΤΒ) στράφηκε κατά της Balgarska Narodna Banka (Κεντρικής Τράπεζας της Βουλγαρίας, στο εξής: ΒΝΒ), ενώπιον βουλγαρικού δικαστηρίου², με αίτημα την καταβολή αποζημιώσεως για τις ζημίες που υπέστη λόγω της καθυστερήσεως επιστροφής της καταθέσεως αυτής.

2. Ο ενάγων στην εν λόγω ένδικη διαφορά υποστήριξε ότι η ΒΝΒ όφειλε να διαπιστώσει τη μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων που διατηρούνταν στην ΚΤΒ εντός της προθεσμίας που τάσσει η οδηγία 94/19/ΕΚ³. Εφόσον δεν το έπραξε, υπείχε ευθύνη για την εκπρόθεσμη επιστροφή τους και όφειλε να του καταβάλει τους οφειλόμενους τόκους υπερημερίας έως την ημερομηνία επιστροφής του ποσού των καταθέσεων.

3. Το αρμόδιο δικαστήριο υπέβαλε αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, επί της οποίας το Δικαστήριο εξέδωσε την απόφαση Kantarev, της 4ης Οκτωβρίου 2018⁴.

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

² Του Administrativen sad Varna (διοικητικού πρωτοδικείου Βάρνας, Βουλγαρία).

³ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 1994, περί των συστημάτων εγγυήσεως των καταθέσεων (ΕΕ 1994, L 135, σ. 5.)

⁴ C-571/16 (EU:C:2018:807, στο εξής: απόφαση Kantarev).

4. Ενώσω εκκρεμούσε ακόμη η έκδοση της αποφάσεως Kantarev, ένα άλλο βουλγαρικό δικαστήριο, το Administrativen sad Sofia-grad (διοικητικό πρωτοδικείο Σόφιας, Βουλγαρία) υπέβαλε αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο πλαίσιο ανάλογης διαφοράς, με αντικείμενο επίσης αγωγή αποζημιώσεως κατά της BNB ερειδόμενης επί ταυτόσημων, εν μέρει, ισχυρισμών.

5. Κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως Kantarev, το Δικαστήριο ενημέρωσε σχετικώς το Administrativen sad Sofia-grad (διοικητικό πρωτοδικείο Σόφιας) ώστε αυτό να αποφασίσει αν θα εμμένει στην αίτησή του για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, πράγμα το οποίο το εν λόγω εθνικό δικαστήριο επιβεβαίωσε.

6. Κατόπιν υποδείξεως του Δικαστηρίου, οι παρούσες προτάσεις θα εστιάσουν σε δύο μόνον από τα υποβληθέντα ερωτήματα, τα οποία είτε δεν εξετάστηκαν στην απόφαση Kantarev είτε εξετάστηκαν υπό άλλο πρίσμα: α) στην έννοια της «ληξιπρόθεσμης και καταβλητέας καταθέσεως» του άρθρου 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19, και β) στις συνέπειες της συστάσεως της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (στο εξής: EAT) της 17ης Οκτωβρίου 2014⁵.

7. Δεδομένου ότι η ανάλυσή μου περιορίζεται στα δύο αυτά ερωτήματα, θα αναφέρομαι στην απόφαση Kantarev, όπου κρίνεται σκόπιμο, κατά την παράθεση του νομικού πλαισίου, των πραγματικών περιστατικών που οδήγησαν στην επιστροφή των ποσών που είχαν κατατεθεί στην τράπεζα ΚΤΒ, καθώς και της εκτίμησής μου επί των εν λόγω ερωτημάτων.

I. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

1. Η οδηγία 94/19, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/14⁶

8. Όσον αφορά τις σχετικές αιτιολογικές σκέψεις και τα σχετικά άρθρα της οδηγίας αυτής, παραπέμπω στις σκέψεις 3 έως 6 της αποφάσεως Kantarev.

⁵ Σύσταση EBA/REC/2014/02, της 17ης Οκτωβρίου 2014, προς την Κεντρική Τράπεζα της Βουλγαρίας και το βουλγαρικό Ταμείο εγγυήσεως των τραπεζικών καταθέσεων σχετικά με τις αναγκαίες ενέργειες για τη συμμόρφωση προς την οδηγία 94/19 (Bulgarian National Bank and Bulgarian Deposit Insurance Fund on action necessary to comply with Directive 94/19/EC· στο εξής: σύσταση EBA/2014/02).

⁶ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2009, για την τροποποίηση της οδηγίας 94/19/EK περί των συστημάτων εγγυήσεως των καταθέσεων όσον αφορά το επίπεδο κάλυψης και την προθεσμία εκταμίευσης (ΕΕ 2009, L 68, σ. 3). Στη συνέχεια, η οδηγία 94/19 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από αναδιτύπωση, η οποία ωστόσο ισχύει μόλις από τις 4 Ιουλίου 2019 [βλ. άρθρο 21 της οδηγίας 2014/49/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, περί των συστημάτων εγγυήσεως των καταθέσεων (ΕΕ 2014, L 173, σ. 149)]. Η προθεσμία για τη μεταφορά στην εσωτερική έννομη τάξη ορισμένων διατάξεων της αναδιτύπωσεως έληξε στις 3 Ιουλίου 2015 (άρθρο 20 της οδηγίας 2014/49). Κατά τον κρίσιμο για την επίλυση της υπό κρίση υποθέσεως χρόνο, είχε εφαρμογή μόνον η οδηγία 94/19 (όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/14).

2. Ο κανονισμός (ΕΕ) 1093/2010⁷

9. Οι αιτιολογικές σκέψεις 27 έως 29 αναφέρουν τα εξής:

«(27) Η διασφάλιση της ορθής και πλήρους εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ακεραιότητα, τη διαφάνεια, την αποδοτικότητα και την εύρυθμη λειτουργία των χρηματοοικονομικών αγορών, για τη σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος και για τη διασφάλιση ουδέτερων συνθηκών ανταγωνισμού των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων στην Ένωση. Επομένως, θα πρέπει να δημιουργηθεί μηχανισμός μέσω του οποίου η Αρχή θα αντιμετωπίζει περιπτώσεις μη εφαρμογής ή εσφαλμένης εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου που αποτελούν παραβίασή του. Ο μηχανισμός αυτός θα πρέπει να εφαρμόζεται σε τομείς για τους οποίους το ενωσιακό δίκαιο ορίζει σαφείς και ανεπιφύλακτες υποχρεώσεις.

(28) Για να καταστεί δυνατή η αναλογική αντίδραση σε περιπτώσεις εσφαλμένης ή ανεπαρκούς εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου, θα πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή μηχανισμός με τρία στάδια. Πρώτον, η Αρχή θα πρέπει να έχει την εξουσία να διερευνά την κατ' ισχυρισμόν εσφαλμένη ή ανεπαρκή εφαρμογή υποχρεώσεων εκ του ενωσιακού δικαίου από τις εθνικές αρχές κατά την άσκηση της εποπτείας τους και να ολοκληρώνει την έρευνα με σύσταση. Δεύτερον, αν η αρμόδια εθνική αρχή δεν συμμορφώνεται με τη σύσταση, η Επιτροπή θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εκδίδει επίσημη γνώμη στην οποία θα λαμβάνεται υπόψη η σύσταση της Αρχής[ς], και θα απαιτεί από την αρμόδια αρχή να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για τη συμμόρφωση με το ενωσιακό δίκαιο.

(29) Τρίτον, για την αντιμετώπιση εξαιρετικών καταστάσεων με έμμονη αδράνεια της οικείας αρμόδιας αρχής, η Αρχή θα πρέπει να έχει την εξουσία, ως έσχατη λύση, να εκδίδει αποφάσεις απευθυνόμενες σε μεμονωμένα χρηματοοικονομικά ιδρύματα. Η εξουσία αυτή θα πρέπει να περιορίζεται σε εξαιρετικές περιστάσεις στις οποίες η αρμόδια αρχή δεν συμμορφώνεται με την επίσημη γνώμη που της απευθύνεται και στις οποίες το ενωσιακό δίκαιο είναι άμεσα εφαρμόσιμο στα χρηματοοικονομικά ιδρύματα δυνάμει υφιστάμενων ή μελλοντικών κανονισμών της Ένωσης.»

10. Το άρθρο 1, παράγραφος 2, ορίζει τα εξής:

«Η Αρχή ενεργεί στο πλαίσιο των εξουσιών που της εκχωρούνται από τον παρόντα κανονισμό και στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2006/48/ΕΚ, της οδηγίας 2006/49/ΕΚ, της οδηγίας 2002/87/ΕΚ, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1781/2006, της οδηγίας 94/19/ΕΚ και, στον βαθμό που οι πράξεις αυτές ισχύουν για πιστωτικά και χρηματοοικονομικά ιδρύματα και στις αρμόδιες αρχές που ασκούν την εποπτεία επ' αυτών, της οδηγίας 2005/60/ΕΚ, της οδηγίας 2002/65/ΕΚ, της οδηγίας 2007/64/ΕΚ και της οδηγίας 2009/110/ΕΚ, περιλαμβανομένων όλων των οδηγιών, των κανονισμών και των αποφάσεων που βασίζονται σε αυτές τις πράξεις, και κάθε άλλης νομικά δεσμευτικής πράξης της Ένωσης με την οποία ανατίθενται καθήκοντα στην Αρχή.»

11. Το άρθρο 4, παράγραφος 2, σημείο iii, ορίζει ότι ως «αρμόδιες αρχές» νοούνται:

«όσον αφορά τα καθεστάτα εγγύησης καταθέσεων, οι φορείς που διαχειρίζονται καθεστάτα εγγύησης καταθέσεων σύμφωνα με την οδηγία 94/19/ΕΚ ή, στην περίπτωση που τη λειτουργία

⁷ Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών), την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 716/2009/ΕΚ και την κατάργηση της απόφασης 2009/78/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ 2010, L 331, σ. 12).

του καθεστώτος εγγύησης των καταθέσεων διαχειρίζεται ιδιωτική εταιρεία, η δημόσια αρχή που έχει την εποπτεία των συστημάτων αυτών δυνάμει αυτής της οδηγίας».

12. Το άρθρο 16 διαλαμβάνει τα εξής:

«1. Για την καθιέρωση συνεπών, αποδοτικών και αποτελεσματικών εποπτικών πρακτικών στο ΕΣΧΕ και την εξασφάλιση της κοινής, ομοιόμορφης και συνεπούς εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου, η Αρχή εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις με αποδέκτες αρμόδιες αρχές ή χρηματοοικονομικά ιδρύματα.

[...]

3. Οι αρμόδιες αρχές και τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να συμμορφωθούν με τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις.

Εντός δύο μηνών από την έκδοση κατευθυντήριας γραμμής ή σύστασης, κάθε αρμόδια αρχή επιβεβαιώνει εάν προτίθεται να συμμορφωθεί προς την εν λόγω κατευθυντήρια γραμμή ή σύσταση. Σε περίπτωση που μια αρμόδια αρχή δεν συμμορφώνεται ή δεν προτίθεται να συμμορφωθεί, ενημερώνει την Αρχή, παραθέτοντας τους λόγους της.

Η Αρχή δημοσιοποιεί το γεγονός ότι αρμόδια αρχή δεν συμμορφώνεται ή δεν προτίθεται να συμμορφωθεί προς τη συγκεκριμένη κατευθυντήρια γραμμή ή σύσταση. Η Αρχή μπορεί επίσης να αποφασίσει, κατά περίπτωση, να δημοσιεύσει τους λόγους που παρασχέθηκαν από την αρμόδια αρχή για τους οποίους δεν συμμορφώνεται με τη συγκεκριμένη κατευθυντήρια γραμμή ή σύσταση. Η αρμόδια αρχή ενημερώνεται εγκαίρως σχετικά με τη δημοσιοποίηση αυτή.

Εφόσον αυτό επιτάσσει η εν λόγω κατευθυντήρια γραμμή ή η σύσταση, τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα αναφέρουν κατά τρόπο σαφή και ενδελεχή κατά πόσο συμμορφώθηκαν προς την εν λόγω κατευθυντήρια γραμμή ή σύσταση.

[...]»

13. Το άρθρο 17 ορίζει τα εξής:

«1. Αν αρμόδια αρχή δεν έχει εφαρμόσει τις πράξεις στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 1 παράγραφος 2 ή τις έχει εφαρμόσει κατά τρόπο που φαίνεται να παραβιάζει το δίκαιο της Ένωσης, περιλαμβανομένων των ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων και των εκτελεστικών τεχνικών προτύπων που εγκρίνονται σύμφωνα με τα άρθρα 10 έως 15, και ειδικότερα αν παρέλειψε να εξασφαλίσει τη συμμόρφωση χρηματοοικονομικού ιδρύματος προς τις απαιτήσεις που ορίζουν οι εν λόγω πράξεις, η Αρχή ενεργεί σύμφωνα με τις εξουσίες που ορίζονται στις παραγράφους 2, 3 και 6 του παρόντος άρθρου.

2. Κατόπιν αιτήματος μιας ή περισσότερων αρμόδιων αρχών, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου, της Επιτροπής ή της ομάδας τραπεζικών συμφεροντούχων ή κατόπιν ιδίας πρωτοβουλίας και αφού προηγουμένως ενημερώσει την οικεία αρμόδια αρχή, η Αρχή μπορεί να διερευνήσει την κατ' ισχυρισμό παραβίαση ή μη εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης.

[...]

3. Το αργότερο εντός διμήνου από την κίνηση της έρευνάς της, η Αρχή μπορεί να απευθύνει στην οικεία αρμόδια αρχή σύσταση όπου ορίζεται η ενέργεια που απαιτείται για τη συμμόρφωση με το ενωσιακό δίκαιο.

Εντός δέκα εργάσιμων ημερών από την παραλαβή της σύστασης, η αρμόδια αρχή γνωστοποιεί στην Αρχή τα μέτρα που έχει λάβει ή προτίθεται να λάβει για να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με το ενωσιακό δίκαιο.

4. Εάν η αρμόδια αρχή δεν συμμορφωθεί με το ενωσιακό δίκαιο εντός μηνός από την παραλαβή της σύστασης της Αρχής, η Επιτροπή μπορεί, αφού ενημερωθεί από την Αρχή ή κατόπιν ιδίας πρωτοβουλίας, να διατυπώσει επίσημη γνώμη απαιτώντας από την αρμόδια αρχή να προβεί στις ενέργειες που απαιτούνται για να συμμορφωθεί με το ενωσιακό δίκαιο. Η επίσημη γνώμη της Επιτροπής λαμβάνει υπόψη τη σύσταση της Αρχής.

Η Επιτροπή εκδίδει την εν λόγω επίσημη γνώμη το αργότερο εντός τριών μηνών από την έγκριση της σύστασης. Η Επιτροπή μπορεί να παρατείνει αυτό το χρονικό διάστημα κατά ένα μήνα.

Η Αρχή και οι αρμόδιες αρχές παρέχουν στην Επιτροπή όλες τις αναγκαίες πληροφορίες.

5. Εντός δέκα εργάσιμων ημερών από την παραλαβή της επίσημης γνώμης που αναφέρεται στην παράγραφο 4, η αρμόδια αρχή γνωστοποιεί στην Επιτροπή και την Αρχή τα μέτρα που έχει λάβει ή προτίθεται να λάβει για να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση προς την επίσημη αυτή γνώμη.

6. Με την επιφύλαξη των εξουσιών της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 258 της ΣΛΕΕ, αν μια αρμόδια αρχή δεν συμμορφωθεί με την επίσημη γνώμη που αναφέρεται στην παράγραφο 4 εντός του χρονικού διαστήματος που ορίζεται σε αυτήν και εφόσον απαιτείται έγκαιρη αποκατάσταση αυτής της μη συμμόρφωσης προκειμένου να διατηρηθούν ή να αποκατασταθούν οι ουδέτερες συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά ή να διασφαλιστούν η εύρυθμη λειτουργία και η ακεραιότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος, η Αρχή μπορεί, εφόσον οι σχετικές απαιτήσεις των πράξεων στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 1 παράγραφος 2 ισχύουν άμεσα για τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα, να εκδώσει μεμονωμένη απόφαση απευθυνόμενη προς χρηματοοικονομικό ίδρυμα, με την οποία θα απαιτεί να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο, περιλαμβανομένης της παύσης κάθε πρακτικής.

Η απόφαση της Αρχής είναι σύμφωνη με την επίσημη γνώμη που εκδόθηκε από την Επιτροπή σύμφωνα με την παράγραφο 4.

7. Οι αποφάσεις που έχουν εκδοθεί σύμφωνα με την παράγραφο 6 υπερσχύουν οποιασδήποτε προγενέστερης απόφασης που είχε εκδοθεί από τις αρμόδιες αρχές για το ίδιο θέμα.

Όταν αναλαμβάνουν δράση αναφορικά με θέματα που υπόκεινται σε επίσημη γνώμη δυνάμει της παραγράφου 4 ή σε απόφαση δυνάμει της παραγράφου 6, οι αρμόδιες αρχές συμμορφούνται με την επίσημη γνώμη ή την απόφαση, ανάλογα με την περίπτωση.

[...]»

14. Το άρθρο 26, παράγραφος 2, ορίζει ότι:

«Το άρθρο 16 που αναφέρεται στις εξουσίες της Αρχής για τη θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών και συστάσεων εφαρμόζεται για τα συστήματα εγγυήσης καταθέσεων.»

B. Η εθνική νομοθεσία

15. Παραπέμπω στην παράθεση της βουλγαρικής νομοθεσίας στις σκέψεις 8 έως 25 της αποφάσεως Kantarev.

16. Υπογραμμίζω μονάχα ότι το άρθρο 23, παράγραφοι 1 και 5, του Zakona za garantirane na vlogovete v bankite (νόμου περί εγγυήσεως των τραπεζικών καταθέσεων)⁸ έχει ως εξής:

«1. Το Ταμείο επιστρέφει τα οφειλόμενα από την οικεία τράπεζα ποσά στους καταθέτες της έως το ποσό της εγγυήσεως στην περίπτωση που η [BNB] ανακαλέσει την τραπεζική άδεια της εμπορικής τράπεζας.

[...]

5. Η επιστροφή των ποσών από το Ταμείο αρχίζει το αργότερο εντός 20 εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία ανακλήσεως της άδειας.»

II. Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

17. Κατά τα έτη 2008, 2010 και 2011, η ενάγουσα BT και η τράπεζα KTB συνήψαν τρεις συμβάσεις καταθέσεων όψεως, σε ευρώ και σε βουλγαρικά λεβ (BGN), οι οποίες καλύπτονταν από το Ταμείο εγγυήσεως των τραπεζικών καταθέσεων (στο εξής: Ταμείο) μέχρι του ποσού των 196 000 BGN ανά φυσικό πρόσωπο.

18. Η κατάσταση της KTB κατά το έτος 2014 και οι ενέργειες των εθνικών αρχών περιγράφονται στην απόφαση Kantarev (σκέψεις 27 και 28) ως εξής:

«Δεδομένου ότι η τράπεζα KTB αντιμετώπισε κρίση ρευστότητας λόγω των μαζικών αναλήψεων των καταθέσεων που κατείχε, οι εκπρόσωποί της ζήτησαν, στις 20 Ιουνίου 2014, από την BNB να θέσει υπό καθεστώς ειδικής εποπτείας το πιστωτικό αυτό ίδρυμα. Ενημέρωσαν επίσης την BNB σχετικά με την αναστολή των πληρωμών και του συνόλου των τραπεζικών εργασιών του εν λόγω ιδρύματος. Με απόφαση της ίδιας ημέρας, το διοικητικό συμβούλιο της BNB έθεσε την τράπεζα KTB υπό καθεστώς ειδικής εποπτείας για περίοδο τριών μηνών. Η εκπλήρωση των υποχρεώσεων του πιστωτικού ιδρύματος ανεστάλη και η δραστηριότητά του περιορίστηκε. Διορίστηκαν σύνδικοι στους οποίους ανατέθηκε από την BNB το έργο της διενέργειας από εξωτερικό ελεγκτή της αποτιμήσεως των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του εν λόγω ιδρύματος.

[...] Από την αποτίμηση αυτή προέκυψε ότι το οικονομικό αποτέλεσμα της τράπεζας KTB ήταν αρνητικό και ότι αυτή δεν πληρούσε τις απαιτήσεις περί ιδίων κεφαλαίων που προβλέπονταν από τη νομοθεσία της Ένωσης. Κατά συνέπεια, η BNB, με απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2014,

⁸ Ο εν λόγω νόμος, ο οποίος δημοσιεύθηκε στην DV αριθ. 49, της 29ης Απριλίου 1998, ρυθμίζει τη σύσταση, τα καθήκοντα και τη δραστηριότητα του Ταμείου εγγυήσεως των τραπεζικών καταθέσεων. Σύμφωνα με την παράγραφο 1α των συμπληρωματικών διατάξεων του 2009 (DV αριθ. 44, της 12ης Ιουνίου 2009), ο νόμος αυτός μεταφέρει τις οδηγίες 94/19 και 2009/14 στο βουλγαρικό δίκαιο.

πρώτον, ανακάλεσε την τραπεζική άδεια της τράπεζας ΚΤΒ, δεύτερον, συμφώνησε στην ανάγκη λήψεως μέτρων ενόψει της κινήσεως πτωχευτικής διαδικασίας εις βάρος της και, τρίτον, αποφάσισε ότι έπρεπε να ενημερωθεί σχετικά το Ταμείο.»

19. Με απόφαση του διοικητικού της συμβουλίου της 30ής Ιουνίου 2014, η οποία ετέθη σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2014, η ΒΝΒ προχώρησε σε μείωση του ύψους των επιτοκίων των καταθέσεων στην ΚΤΒ στον συνήθη για τις συναλλαγές στο τραπεζικό σύστημα μέσο όρο και σε εφαρμογή του κανονικού επιτοκίου⁹.

20. Την 1η Αυγούστου 2014, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε στον Υπουργό Οικονομικών της Βουλγαρίας προειδοποιητική επιστολή, στο πλαίσιο διαδικασίας του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, για εσφαλμένη μεταφορά της οδηγίας 94/19/ΕΚ και παράβαση του άρθρου 63 ΣΛΕΕ¹⁰.

21. Με απόφαση του διοικητικού της συμβουλίου της 16ης Σεπτεμβρίου 2014, η ΒΝΒ παρέτεινε τα μέτρα εποπτείας έως τις 20 Νοεμβρίου 2014.

22. Στις 17 Οκτωβρίου 2014 εκδόθηκε από την ΕΑΤ, δυνάμει του άρθρου 17, παράγραφος 3, του κανονισμού 1093/2010, η σύσταση ΕΒΑ/2014/02, με αποδέκτες την ΒΝΒ και το Ταμείο. Με τη σύσταση αυτή διαπιστώθηκε ότι η ΒΝΒ παραβίασε το δίκαιο της Ένωσης, καθόσον παρέλειψε να πράξει τα δέοντα για τη διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων σύμφωνα με το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19, αποφάσισε να αναστείλει την εκπλήρωση όλων των υποχρεώσεων και δεν επέτρεψε στους καταθέτες να έχουν πρόσβαση στις εγγυημένες καταθέσεις τους.

23. Σύμφωνα με την εικοστή έβδομη αιτιολογική σκέψη της συστάσεως αυτής, η απόφαση της ΒΝΒ, της 20ής Ιουνίου 2014, να θέσει την ΚΤΒ σε καθεστώς ειδικής εποπτείας και να αναστείλει τις υποχρεώσεις της ισοδυναμούσε με διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19 και, κατά συνέπεια, το Ταμείο όφειλε να καταβάλει τα εγγυημένα ποσά των μη διαθέσιμων καταθέσεων.

24. Η επιστροφή των καταθέσεων στην ενάγουσα πραγματοποιήθηκε υπό όρους ανάλογους με τους μνημονεύομενους στην απόφαση Kantarev¹¹, με τη διαφορά ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, επεστράφησαν στην ενάγουσα από το Ταμείο οι εγγυημένες καταθέσεις της στην ΚΤΒ, ύψους 196 000 BGN, πλέον των οφειλόμενων τόκων από τις 30 Ιουνίου έως τις 6 Νοεμβρίου 2014. Οι λοιπές καταθέσεις των οποίων ήταν δικαιούχος, ύψους 44 070 BGN (περίπου 22 500 ευρώ), ενεγράφησαν στον κατάλογο αναγγελθεισών απαιτήσεων, στο πλαίσιο της διαδικασίας αφερεγγυότητας, με τη σειρά που προβλέπει η εφαρμοστέα βουλγαρική νομοθεσία.

⁹ Τα επιτόκια που ίσχυαν για τις καταθέσεις της ενάγουσας έως τις 6 Νοεμβρίου 2014 υπολογίστηκαν σύμφωνα με την απόφαση αυτή. Τα εν λόγω επιτόκια θεωρείται ότι αντιστοιχούν στα συμβατικώς καθορισθέντα.

¹⁰ Διαδικασία επί παραβάσει αριθ. 2014/2240. Βλ. την ανακοίνωση της Επιτροπής (Bulgaria must allow bank customers to access their money), της 25ης Σεπτεμβρίου 2014, στον ακόλουθο σύνδεσμο: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_14_1041.

¹¹ Κατά τη σκέψη 30 της αποφάσεως, «στις 4 Δεκεμβρίου 2014 ένα βουλγαρικό πιστωτικό ίδρυμα, στο οποίο το Ταμείο ανέθεσε την επιστροφή των καταθέσεων που είχε ο N. Kantarev στην τράπεζα ΚΤΒ, του κατέβαλε το ποσό των 86 973,81 βουλγαρικών λέβα (BGN) (περίπου 44 465 ευρώ), το οποίο περιελάμβανε τους δεδουλευμένους τόκους έως τις 6 Νοεμβρίου 2014, ημερομηνία ανακλήσεως της αδείας λειτουργίας της τράπεζας ΚΤΒ, ήτοι 2 673,81 BGN. Συναφώς, έως την 1η Ιουλίου 2014, το επιτόκιο που ίσχυε για τις καταθέσεις του ενάγοντος της κύριας δίκης ήταν σύμφωνο προς τους όρους της συμβάσεως ενώ, από την ημερομηνία αυτή και μέχρι τις 6 Νοεμβρίου 2014, το επιτόκιο που ίσχυε ήταν αυτό που είχε καθορισθεί με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της ΒΝΒ, της 30ής Ιουνίου 2014, η οποία μείωσε τα επιτόκια καταθέσεων της τράπεζας ΚΤΒ».

25. Στις 7 Μαρτίου 2015, το Sofiyski apelativen sad (εφετείο Σόφιας, Βουλγαρία) όρισε ως χρόνο ενάρξεως της διαδικασίας αφερεγγυότητας της ΚΤΒ την 20ή Ιουνίου 2014, για τον λόγο ότι κατά το χρονικό αυτό σημείο το καθαρό ενεργητικό της ΚΤΒ κατέστη αρνητικό.

26. Η κινηθείσα από την Επιτροπή κατά της Βουλγαρίας διαδικασία λόγω παραβάσεως αρχειοθετήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2015.

27. Η ΒΤ άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αγωγή αποζημιώσεως¹² για τις ζημίες που προκλήθηκαν, άμεσα και άμεσα, από πράξεις και παραλείψεις της ΒΝΒ οι οποίες συνιστούν, κατά την άποψή της, παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, όσον αφορά την παρέμβασή της στην περίπτωση της ΚΤΒ.

28. Το δικόγραφο της αγωγής περιλαμβάνει δύο αιτήματα:

— πρώτον, την καταβολή του νόμιμου τόκου για το εγγυημένο ποσό των καταθέσεων στην ΚΤΒ για την περίοδο από τις 30 Ιουνίου έως τις 4 Δεκεμβρίου 2014, ανερχομένου σε 8 627,96 BGN (περίπου 4 400 ευρώ). Προς στήριξη του αιτήματος αυτού, η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι η ΒΝΒ παρέλειψε, ως αρμόδια αρχή, να προβεί στη διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων από τις 30 Ιουνίου 2014, κατά παράβαση της οδηγίας 94/19, και καθυστέρησε παρανόμως την επιστροφή τους έως τις 4 Δεκεμβρίου 2014.

— Δεύτερον, την καταβολή ποσού 44 070 BGN (περίπου 22 500 ευρώ), αντιστοιχούντος στις καταθέσεις στην ΚΤΒ πέραν του ελάχιστου εγγυημένου ποσού. Οι ενέργειες της ΒΝΒ επιτάχυναν την επέλευση της αφερεγγυότητας της ΚΤΒ και οι δυνατότητες ανακτήσεως του εν λόγω ποσού στο πλαίσιο της εθνικής διαδικασίας αφερεγγυότητας είναι ελάχιστες, γεγονός το οποίο ισοδυναμεί με παράβαση των άρθρων 17 και 52 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

29. Προκειμένου να αποφανθεί επί των ως άνω αιτημάτων, το Administrativen sad Sofia-grad (διοικητικό πρωτοδικείο Σόφιας) υπέβαλε στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως η οποία περιλαμβάνει διάφορα ερωτήματα, εκ των οποίων παραθέτω μόνον εκείνα επί των οποίων θα επικεντρωθεί η ανάλυσή μου:

«[...]

2) Έχει η αιτιολογική σκέψη 27 του κανονισμού (ΕΕ) 1093/2010 [...] την έννοια ότι, υπό τις περιστάσεις της κύριας δίκης, σύσταση εκδοθείσα σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, με την οποία διαπιστώνεται ότι η κεντρική τράπεζα κράτους μέλους παραβίασε το δίκαιο της Ένωσης όσον αφορά τις προθεσμίες για την καταβολή των εγγυημένων καταθέσεων στους καταθέτες του εκάστοτε πιστωτικού ιδρύματος,

– παρέχει στους καταθέτες του εν λόγω πιστωτικού ιδρύματος δικαίωμα επικλήσεως της συστάσεως ενώπιον εθνικού δικαστηρίου προκειμένου να θεμελιώσουν αγωγή αποζημιώσεως ερειδόμενη στην ως άνω παραβίαση του ενωσιακού δικαίου, λαμβάνοντας υπόψη, αφενός, την εξουσία της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών να διαπιστώνει παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης και, αφετέρου, το γεγονός ότι οι καταθέτες δεν είναι ούτε δύνανται να είναι αποδέκτες της συστάσεως, από την οποία δεν απορρέουν άμεσες έννομες συνέπειες γι' αυτούς,

¹² Η αγωγή ασκήθηκε σύμφωνα με τη βουλγαρική νομοθεσία περί αστικής ευθύνης του Δημοσίου.

- είναι έγκυρη, όσον αφορά την προϋπόθεση ότι η παραβιασθείσα διάταξη πρέπει να περιέχει σαφείς και ανεπιφύλακτες υποχρεώσεις, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19/ΕΚ [...], ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 12 και 13 της οδηγίας αυτής, δεν περιέχει όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία για τη στοιχειοθέτηση σαφούς και ανεπιφύλακτης υποχρέωσης των κρατών μελών και δεν απονέμει άμεσα δικαιώματα στους καταθέτες, όπως επίσης λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η εν λόγω οδηγία προβλέπει ελάχιστη μόνον εναρμόνιση, η οποία δεν καλύπτει τα κριτήρια βάσει των οποίων διαπιστώνεται η μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων, και το ότι η σύσταση δεν θεμελιώθηκε σε άλλες σαφείς και ανεπιφύλακτες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης όσον αφορά τα κριτήρια αυτά, ήτοι μεταξύ άλλων, την εκτίμηση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων και την έλλειψη προοπτικής για καταβολή τους στο προσεχές μέλλον ή την ύπαρξη υποχρέωσης για επιβολή μέτρων έγκαιρης παρεμβάσεως και για διατήρηση του πιστωτικού ιδρύματος σε λειτουργία,
- λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της, ήτοι της εγγυήσεως των καταθέσεων, και της εξουσίας της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών να εκδίδει συστάσεις για το σύστημα εγγυήσεως καταθέσεων σύμφωνα με το άρθρο 26, παράγραφος 2, του κανονισμού 1093/2010, ισχύει έναντι της εθνικής κεντρικής τράπεζας, η οποία ουδεμία σχέση έχει με το εθνικό σύστημα εγγυήσεως των καταθέσεων και δεν αποτελεί αρμόδια αρχή κατά την έννοια του άρθρου 4, σημείο 2, περίπτωση iii, του εν λόγω κανονισμού;

[...]

- 4) Συνάγεται από την ερμηνεία του άρθρου 10, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με τα άρθρα 1, σημείο 3, περίπτωση i, και 7, παράγραφος 6, της οδηγίας 94/19, καθώς και από το σκεπτικό της αποφάσεως του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Verploet κ.λπ. (C-76/15, EU:C:2016:975, σκέψεις 82 έως 84), ότι το πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω διατάξεων της οδηγίας καταλαμβάνει καταθέτες
- των οποίων οι καταθέσεις δεν ήταν επιστρεπτές βάσει διατάξεων του νόμου ή συμβατικών όρων κατά' το χρονικό διάστημα από την αναστολή των πληρωμών από το πιστωτικό ίδρυμα έως την ανάκληση της άδειας για τη διενέργεια τραπεζικών εργασιών, ο δε ενδιαφερόμενος καταθέτης δεν δήλωσε ότι ζητεί την επιστροφή των καταθέσεών του,
 - οι οποίοι συνομολόγησαν ρήτρα που προβλέπει την καταβολή των καταθέσεων μέχρι του εγγυημένου ποσού κατά τη διαδικασία που ορίζει το δίκαιο του κράτους μέλους, και πιο συγκεκριμένα μετά την ανάκληση της άδειας του πιστωτικού ιδρύματος που διαχειρίζεται τις καταθέσεις, η προϋπόθεση δε αυτή πληρούται, και
 - όταν, κατά το δίκαιο του κράτους μέλους, η εν λόγω ρήτρα της συμβάσεως καταθέσεως έχει ισχύ νόμου μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών;

Συνάγεται από τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας ή από άλλες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης ότι το εθνικό δικαστήριο δύναται να μην λάβει υπόψη μια τέτοια ρήτρα της συμβάσεως καταθέσεως και να μην εξετάσει την αγωγή καταθέτη για καταβολή τόκων, λόγω μη εμπρόθεσμης καταβολής των εγγυημένων καταθέσεων σύμφωνα με τους όρους της σχετικής συμβάσεως, βάσει των προϋποθέσεων της εξωσυμβατικής ευθύνης για προκαλούμενες από παραβίαση του ενωσιακού δικαίου ζημίες και βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 6, της οδηγίας 94/19;»

III. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

30. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Αυγούστου 2018.

31. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν η BNB και η Επιτροπή, ενώ δεν κρίθηκε αναγκαία η διεξαγωγή επ' ακροατηρίου συζήτησεως.

32. Σε απάντηση ερωτήματος που τέθηκε από το Δικαστήριο κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως Kantarev, το αιτούν δικαστήριο ανέφερε, στις 9 Νοεμβρίου 2018, ότι εμμένει στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, δεδομένου ότι διατηρεί ακόμη, μεταξύ άλλων, αμφιβολίες σχετικά με την υποχρέωση λήψεως υπόψη της συστάσεως EBA/2014/02.

IV. Εκτίμηση

A. Μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων, καθορισμός των επιστρεπτέων καταθέσεων και καταβολή των καταθέσεων (τέταρτο προδικαστικό ερώτημα)

33. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν η εγγύηση που προβλέπεται στην οδηγία 94/19 (άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, σε συνδυασμό με το άρθρο 7, παράγραφος 6, και το άρθρο 10 αυτής) καταλαμβάνει και τους καταθέτες:

- των οποίων οι καταθέσεις, από της αναστολής των πληρωμών από το πιστωτικό ίδρυμα και μέχρι την ανάκληση της αδείας για τη διενέργεια τραπεζικών συναλλαγών, δεν ήταν απαιτητές δυνάμει συμβάσεως ή διατάξεως νόμου, ο δε καταθέτης δεν ζήτησε την επιστροφή τους·
- οι οποίοι συνομολόγησαν ρήτρα, με ισχύ νόμου μεταξύ των συμβαλλομένων, προβλέπουσα την εκταμίευση του εγγυημένου ποσού κατά το δίκαιο κράτους μέλους, ήτοι μετά την ανάκληση της αδείας του πιστωτικού ιδρύματος το οποίο διαχειρίζεται τις καταθέσεις.

34. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν πρέπει να αφήσει ανεφάρμοστη μια τέτοια συμβατική ρήτρα κατά την εξέταση αγωγής αποζημιώσεως για τις ζημίες που προκλήθηκαν λόγω της εκπρόθεσμης, κατά την έννοια της οδηγίας 94/19, καταβολής του εγγυημένου ποσού των καταθέσεων.

35. Η απόφαση Kantarev αφορούσε μόνο αίτημα αποζημιώσεως προσώπου του οποίου η καταθέσεις στην ΚΤΒ ήταν αναμφισβήτητα καταβλητέες (απαιτητές) ήδη κατά τον χρόνο της διαπιστώσεως της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων. Αντιθέτως, στην υπό κρίση υπόθεση, τίθεται το ζήτημα αν οι ίδιες διατάξεις της οδηγίας 94/19 προστατεύουν και τον καταθέτη επίσης του οποίου οι καταθέσεις στην ΚΤΒ δεν ήταν καταβλητέες κατά τον χρόνο εκείνο.

36. Η λεπτομερής ανάλυση του μηχανισμού εγγυήσεως των καταθέσεων που καθιερώθηκε με την οδηγία 94/19 παρέχει, κατά την άποψή μου, τη δυνατότητα να αποσαφηνισθεί και να εφαρμοσθεί προσηκόντως η νομολογία Kantarev.

37. Η ενεργοποίηση των εθνικών συστημάτων εγγυήσεως των καταθέσεων (στο εξής: ΣΕΚ) πραγματοποιείται μέσω διαδικασίας τα βασικά στοιχεία της οποίας ρυθμίζονται στην οδηγία 94/19. Ο επιδιωκόμενος σκοπός είναι διττός: αφενός η προστασία των καταθετών¹³ και αφετέρου η διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος¹⁴.

38. Η διαδικασία για την ενεργοποίηση της εγγυήσεως των τραπεζικών καταθέσεων γίνεται καλύτερα κατανοητή με τη διάκριση των τριών σταδίων της:

- του αρχικού, για τη διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων σε τραπεζικό ίδρυμα, η οποία αποτελεί καθήκον της αρμόδιας εθνικής αρχής,
- του ενδιάμεσου, κατά το οποίο προσδιορίζονται οι καταθέσεις που πρέπει να επιστραφούν από το ΣΕΚ,
- του τελικού, κατά το οποίο το ΣΕΚ επιστρέφει στους οικείους δικαιούχους τις εγγυημένες καταθέσεις.

1. Αρχικό στάδιο

39. Η αρμόδια εθνική αρχή πρέπει να αποφασίσει αν οι καταθέσεις σε συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα είναι διαθέσιμες ή όχι. Για τη λήψη της σχετικής αποφάσεως, απαιτείται, κατά το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19:

- να πρόκειται για καταθέσεις που «οφείλ[ον]ται, είναι ληξιπρόθεσμ[ες] και δεν έχ[ουν] καταβληθεί από πιστωτικό ίδρυμα βάσει των ισχυόντων νόμιμων και συμβατικών όρων»¹⁵.
- η αρμόδια εθνική αρχή να έχει διαπιστώσει ότι, «κατά τη γνώμη [της] το [...] πιστωτικό ίδρυμα δεν φαίνεται προς το παρόν ικανό να επιστρέψει την κατάθεση, για λόγους που έχουν άμεση σχέση με την οικονομική του κατάσταση, και δεν προβλέπεται ότι θα καταστεί ικανό στο προσεχές μέλλον».

40. Η προθεσμία εντός της οποίας η αρμόδια εθνική αρχή οφείλει να λάβει την αρχική αυτή απόφαση είναι ιδιαίτερος σύντομη: «το αργότερο εντός πέντε εργάσιμων ημερών από τη στιγμή κατά την οποία απεδείχθη για πρώτη φορά ότι το πιστωτικό ίδρυμα δεν έχει επιστρέψει τις ληξιπρόθεσμες και απαιτητές καταθέσεις».

¹³ Με τις προτάσεις μου στην υπόθεση Anisimoviené κ.λπ. (C-688/15 και C-109/16, EU:C:2017:475, σημείο 85), υποστήριξα ότι, «κατά την οριοθέτηση της έννοιας “κατάθεση” που χρησιμοποιεί η οδηγία 94/19, το κρίσιμο στοιχείο συνίσταται στην υποχρέωση επιστροφής. Είναι σύμφυτο στη σύμβαση καταθέσεως το ένα μέρος να λαμβάνει αλλότριο πράγμα με την υποχρέωση φυλάξεως και επιστροφής του. Δεν μπορεί να παροράται, επιπλέον, ότι η οδηγία 94/19 επιχειρεί, κατ’ ουσίαν, να προστατεύσει τους αποταμιευτές έναντι της παύσεως λειτουργίας ενός αφερέγγυου πιστωτικού ιδρύματος. Επιχειρείται, επομένως, να διασφαλιστεί, κατά κύριο λόγο, στους αποταμιευτές ότι η αφερεγγυότητα αυτή δεν πρόκειται να καταστήσει αδύνατη την επιστροφή (έως ενός ορισμένου ορίου, τουλάχιστον) των κεφαλαίων τους, ως προς την οποία το πιστωτικό ίδρυμα έχει νομίμως δεσμευτεί».

¹⁴ Αποφάσεις της 22ας Μαρτίου 2018, Anisimoviené κ.λπ. (C-688/15 και C-109/16, EU:C:2018:209, σκέψη 83), και Kantarev (σκέψη 56): η οδηγία «επιδίδει [...] [την αποφυγή φαινομένων] γενικευμένης αποσύρσεως των καταθέσεων, όχι μόνο από πιστωτικό ίδρυμα που θα αντιμετώπιζε δυσχέρειες, αλλά και από υγιή πιστωτικά ιδρύματα, κατόπιν απώλειας της εμπιστοσύνης των καταθετών στη σταθερότητα του [πιστωτικού] αυτού [συστήματος]».

¹⁵ Οι γλωσσικές αποδόσεις της εν λόγω διατάξεως εμφανίζουν ελαφρά διαφοροποίηση. Μεταξύ εκείνων στις οποίες ανέτρεξα, η ισπανική απόδοση χρησιμοποιεί την έκφραση «depósito que haya vencido y sea pagadero», ομοίως δε και η αγγλική («deposit that is due and payable»), η ιταλική («deposito dovuto e pagabile») και η γερμανική («eine Einlage, die [...] zwar fällig und von einem Kreditinstitut zu zahlen ist»). Η γαλλική και η πορτογαλική απόδοση αναφέρονται, αντιθέτως, στο απαιτητό («dépôt qui est échu et exigible», «depósito que, tendo-se vencido e sendo exigível», αντίστοιχα).

41. Με την απόφαση Kantarev αποσαφηνίστηκαν διάφορα στοιχεία της νομοθεσίας που ρυθμίζει το αρχικό αυτό στάδιο, τα οποία είναι σκόπιμο να υπομνησθούν:

- το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19 απονέμει δικαιώματα στους ιδιώτες¹⁶ και παράγει άμεσο αποτέλεσμα, μολονότι αφήνει στα κράτη μέλη ορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά τον καθορισμό της αρχής που είναι αρμόδια για τη διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων και για την αξιολόγηση της οικονομικής καταστάσεως του οικείου πιστωτικού ιδρύματος¹⁷.
- Η αρμόδια αρχή πρέπει να διαπιστώσει τη μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων το ταχύτερο δυνατόν και το αργότερο εντός πέντε εργάσιμων ημερών από τη στιγμή κατά την οποία απεδείχθη για πρώτη φορά ότι το πιστωτικό ίδρυμα δεν έχει επιστρέψει τις ληξιπρόθεσμες και απαιτητές καταθέσεις. Η εν λόγω υποχρέωση είναι απαλλαγμένη αιρέσεων και αρκούντως ακριβής¹⁸.
- Η μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων πρέπει να διαπιστώνεται με ρητή πράξη της αρμόδιας εθνικής αρχής και δεν μπορεί να συνάγεται από άλλες πράξεις των εθνικών αρχών¹⁹.
- Η πενήμημη προθεσμία²⁰ για τη διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας είναι αποκλειστική, χωρίς να προβλέπεται παρέκκλιση, και ως εκ τούτου δεν χωρεί πρόβλεψη παρεκκλίσεως εκ μέρους των εθνικών αρχών²¹.
- Η απόφαση περί διαπιστώσεως της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων εξαρτάται αποκλειστικά από τις προϋποθέσεις («αναγκαίες και επαρκείς») του άρθρου 1, σημείο 3, περίπτωση i, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 94/19²². Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να εξαρτάται από την αφερεγγυότητα του πιστωτικού ιδρύματος ή από την ανάκληση της τραπεζικής του αδείας²³.

42. Ωστόσο, στην απόφαση Kantarev δεν εξετάσθηκε το ζήτημα το οποίο αφορά το ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου: αν ο ορισμός της «μη διαθέσιμης καταθέσεως» καλύπτει κατάθεση η οποία, συνεπεία συμβατικής ρήτρας, δεν έχει τον χαρακτήρα ληξιπρόθεσμης και καταβλητέας, διότι η σύμβαση παραπέμπει στην εθνική νομοθεσία, σύμφωνα με την οποία η κατάθεση θα είναι απαιτητή μόνο σε περίπτωση ανακλήσεως της τραπεζικής αδείας.

¹⁶ Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, η εν λόγω διάταξη «αποτελεί κανόνα δικαίου της Ένωσης που αποσκοπεί στην απονομή δικαιωμάτων στους ιδιώτες», καθώς «αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στην προστασία των καταθετών». Επιπλέον, «η διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων επηρεάζει άμεσα τη νομική κατάσταση ενός καταθέτη, δεδομένου ότι η διαπίστωση αυτή ενεργοποιεί τον μηχανισμό εγγυήσεως των καταθέσεων και, επομένως, την επιστροφή των καταθέσεων στους καταθέτες» (απόφαση Kantarev, σκέψεις 102 έως 104).

¹⁷ Κατά την απόφαση Kantarev, σκέψη 59: «Ασφαλώς, λαμβανομένου υπόψη του γράμματος του άρθρου 1, σημείο 3, [περίπτωση] i, της οδηγίας 94/19 και ιδίως του γεγονότος ότι η διάταξη αυτή διευκρινίζει ότι η αρμόδια αρχή πρέπει να προβεί στη διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων όταν, “κατά τη γνώμη [της]”, συντρέχουν οι αναγκαίες προϋποθέσεις προς τούτο, η εν λόγω αρχή διαθέτει ορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως. Ωστόσο, αυτό το περιθώριο εκτιμήσεως αφορά την εκτίμηση των προϋποθέσεων που απαριθμούνται στη διάταξη αυτή και όχι τις προϋποθέσεις αυτές καθ’ εαυτές ούτε το χρονικό σημείο κατά το οποίο η αρμόδια αρχή πρέπει να προβεί στη διαπίστωση αυτή».

¹⁸ Όπ.π. (σκέψεις 99 και 100).

¹⁹ Όπως, παραδείγματος χάριν, με την απόφαση της BNB να τεθεί η τράπεζα KTB υπό καθεστώς ειδικής εποπτείας για χρονικό διάστημα μεταγενέστερο της εμφανίσεως των προβλημάτων φερεγγυότητας της τελευταίας (απόφαση Kantarev, σκέψη 78).

²⁰ Η σύντομη διάρκεια της προθεσμίας αυτής είναι θεμελιώδης για την προστασία των καταθετών και τη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος. Με την οδηγία 2009/14, η εν λόγω προθεσμία μειώθηκε από 21 σε 5 ημέρες.

²¹ Απόφαση Kantarev (σκέψεις 60 και 61).

²² Όπ.π. (σκέψεις 49 και 50).

²³ Όπ.π. (σκέψη 52).

43. Κατά την άποψή μου, μια τέτοια κατάθεση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «μη διαθέσιμη κατάθεση» κατά το πρώτο αυτό στάδιο της διαδικασίας. Κατάθεση η οποία δεν έχει καταστεί ληξιπρόθεσμη και καταβλητέα, σύμφωνα με τους νόμιμους ή συμβατικούς όρους που ισχύουν κατά το εθνικό δίκαιο, δεν μπορεί να εκληφθεί από την αρμόδια εθνική αρχή ως μη διαθέσιμη κατάθεση.

44. Το κρίσιμο στοιχείο για να καθοριστεί πότε μια κατάθεση καθίσταται ληξιπρόθεσμη και καταβλητέα έγκειται πρωτίστως στη συμβατική σχέση μεταξύ του πιστωτικού ιδρύματος και του πελάτη του. Αν αμφότεροι συμφωνούν ότι το πιστωτικό ίδρυμα δεν θα υποχρεούται να επιστρέψει στον πελάτη το ποσό της καταθέσεώς του πριν από ορισμένο χρονικό σημείο, δεν θα μπορεί να γίνει λόγος για ληξιπρόθεσμο ή για απαιτητό εφόσον δεν έχει ακόμη παρέλθει το εν λόγω χρονικό σημείο.

45. Επομένως, μια τέτοια κατάθεση δεν μπορεί, αφ' εαυτής, να οδηγήσει το πιστωτικό ίδρυμα στην «οικονομική [...] κατάσταση» στην οποία αναφέρεται το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19, η οποία καθορίζει την αδυναμία του πιστωτικού ιδρύματος να επιστρέψει τις καταθέσεις.

46. Πάντως, πέραν των καταθέσεων που δεν έχουν χαρακτήρα ληξιπρόθεσμων και καταβλητέων σε δεδομένο χρονικό σημείο, στο πιστωτικό ίδρυμα θα υπάρχουν πολλές καταθέσεις τέτοιου χαρακτήρα. Εάν ισχύει κάτι τέτοιο, «αρκεί να διαπιστωθεί ότι το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα δεν επέστρεψε *ορισμένες* καταθέσεις και ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 1, σημείο 3, [περίπτωση] i, της οδηγίας 94/19, προκειμένου να διαπιστωθεί η μη διαθεσιμότητα όλων των καταθέσεων που διατηρούνται στο ίδιο ίδρυμα»²⁴.

47. Εν συνόψει, η δήλωση περί μη διαθεσιμότητας «συνδέεται με την αντικειμενική οικονομική κατάσταση του πιστωτικού ιδρύματος και αφορά εν γένει το σύνολο των καταθέσεων [...] και όχι καθεμία χωριστά από τις καταθέσεις που αυτό κατέχει»²⁵.

2. Ενδιάμεσο στάδιο

48. Κατά το δεύτερο στάδιο της διαδικασίας, η αρμόδια εθνική αρχή αποφασίζει ποιες καταθέσεις θα πρέπει να επιστραφούν από το ΣΕΚ²⁶.

49. Συναφώς, η οδηγία 94/19 ορίζει:

- ότι εξαιρούνται (ήτοι, δεν υπόκεινται σε επιστροφή) οι καταθέσεις που γίνονται από άλλα πιστωτικά ιδρύματα στο όνομα και για λογαριασμό τους, τα ίδια κεφάλαια των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και οι καταθέσεις οι απορρέουσες από συναλλαγές ως προς τις οποίες εξεδόθη καταδικαστική ποινική απόφαση για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (άρθρο 2).
- ότι τα κράτη μπορούν να εξαιρέσουν από την εγγύηση ή να ορίσουν χαμηλότερη κάλυψη ως προς ορισμένους καταθέτες ή ορισμένες καταθέσεις (άρθρο 7, παράγραφος 2). Για τον σκοπό

²⁴ Όπ.π. (σκέψη 82). Η υπογράμμιση δική μου.

²⁵ Όπ.π. (σκέψη 82).

²⁶ Επί των δυσχερειών που παρουσιάζει το στάδιο αυτό στα διάφορα κράτη μέλη, βλ. ανάλυση της EAT, «Opinion of the European Banking Authority on the eligibility of deposits, coverage level and cooperation between deposit guarantee schemes», 8 Αυγούστου 2019.

αυτό ακολουθούν τον κατάλογο του παραρτήματος I της οδηγίας 94/19²⁷. Από πουθενά δεν προκύπτει ότι η Βουλγαρία έκανε χρήση της δυνατότητας αυτής.

50. Το ΣΕΚ θα πρέπει να επιστρέψει (μέχρι του ποσού της εγγυήσεως, όπως είναι λογικό) όλες τις καταθέσεις τραπεζικού ιδρύματος το οποίο αφορά η διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας, εξαιρουμένων εκείνων για τις οποίες συντρέχει λόγος εξαιρέσεως. Από την ως άνω παραδοχή απορρέουν διάφορες συνέπειες για την υπό κρίση διαφορά.

51. Κατ' αρχάς, όπως προανέφερα, η διαπίστωση της αδυναμίας επιστροφής εξαρτάται *αποκλειστικά* από τις προϋποθέσεις του άρθρου 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19. Ούτε η εν λόγω διάταξη ούτε και κάποια άλλη διάταξη της οδηγίας αυτής προβλέπουν την εξάρτηση της διαπιστώσεως της αδυναμίας επιστροφής από πρόσθετες ή διαφορετικές προϋποθέσεις.

52. Με την απόφαση Kantarev κρίθηκε ότι η διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων δεν μπορεί να εξαρτάται από προηγούμενο αίτημα αναλήψεως των κεφαλαίων το οποίο δεν τελεσφόρησε (σκέψη 81), από την αφερεγγυότητα του πιστωτικού ιδρύματος ή από την ανάκληση της τραπεζικής του αδείας (σκέψη 51) ή από την προηγούμενη θέση του σε καθεστώς ειδικής εποπτείας εκ μέρους των τραπεζικών αρχών (σκέψη 60).

53. Εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία επιβάλλει τέτοιες ή άλλες προϋποθέσεις, πέραν των προβλεπομένων στο άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, αντίκειται στη διάταξη αυτή, καθώς και στο άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 94/19.

54. Δεύτερον, η διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας πραγματοποιείται από την αρμόδια αρχή κατόπιν εκτιμήσεως των δυσχερειών που αντιμετωπίζει το πιστωτικό ίδρυμα, λόγω της οικονομικής του καταστάσεως, όσον αφορά την επιστροφή των καταθέσεων. Μολονότι, όπως επίσης εξέθεσα, δεν θα ήταν λογικό να λαμβάνονται υπόψη, για τη λήψη της ως άνω αποφάσεως, μόνον οι καταθέσεις ως προς τις οποίες προβλέπεται υποχρέωση επιστροφής στο μέλλον, η εκτίμηση της αρμόδιας αρχής αφορά, από τη στιγμή της εκδόσεως της σχετικής αποφάσεως, το σύνολο των καταθέσεων που διατηρούνται στο εν λόγω τραπεζικό ίδρυμα²⁸.

55. Κατά συνέπεια, ο γενικός κανόνας είναι, από το χρονικό αυτό σημείο και εξής, η επιστροφή όλων των καταθέσεων του χρηματοοικονομικού ιδρύματος, ανεξαρτήτως του αν έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες και απαιτητές (με εξαίρεση εκείνες που περιλαμβάνονται στην εξαντλητική απαρίθμηση του άρθρου 2 της οδηγίας 94/19).

56. Με άλλα λόγια, είναι επιστρεπτές τόσο οι ληξιπρόθεσμες και καταβλητέες καταθέσεις όσο και εκείνες που στερούνται των δύο αυτών χαρακτηριστικών, όταν το πιστωτικό ίδρυμα βρίσκεται σε αντικειμενική κατάσταση οικονομικής αδυναμίας να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις επιστροφής τις οποίες υπέχει. Η κατάσταση αυτή επηρεάζει τόσο τις παρελθούσες και τρέχουσες υποχρεώσεις του (ληξιπρόθεσμες και καταβλητέες καταθέσεις) όσο και τις μελλοντικές (μη ληξιπρόθεσμες και μη καταβλητέες καταθέσεις).

²⁷ Το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/49 (το οποίο εν προκειμένω δεν έχει εφαρμογή *ratione temporis*), διέυρνε τον κατάλογο των καταθέσεων που εξαιρούνται από την επιστροφή από τα ΣΕΚ, περιλαμβάνοντας και πολλές εκ των εξαιρέσεων του παραρτήματος I της οδηγίας 94/19: καταθέσεις των επιχειρήσεων επενδύσεων, καταθέσεις των οποίων η ταυτότητα του κατόχου δεν έχει διαπιστωθεί ποτέ, καταθέσεις των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και των αντασφαλιστικών επιχειρήσεων, καταθέσεις των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων, καταθέσεις των συνταξιοδοτικών ταμείων, καταθέσεις δημόσιων αρχών, πιστωτικοί τίτλοι εκδοθέντες από πιστωτικό ίδρυμα και οφειλές που προέκυψαν από αποδοχές ιδίων συναλλαγματικών και γραμματιών.

²⁸ Απόφαση Kantarev (σκέψη 82).

57. Επομένως, κατά το ενδιάμεσο στάδιο, όλες οι καταθέσεις του πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να προσδιορίζονται από την αρμόδια αρχή προκειμένου το ΣΕΚ να προβεί τελικά, κατά περίπτωση, στην επιστροφή τους. Η ως άνω ερμηνεία του άρθρου 1, σημείο 3, περίπτωση i, και του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 94/19 είναι η πλέον συνάδουσα προς τους σκοπούς της οδηγίας 94/19 (προστασία των καταθετών και εγγύηση της σταθερότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος).

58. Αν οι μη ληξιπρόθεσμες και μη καταβλητέες καταθέσεις πιστωτικού ιδρύματος υποκείμενου στο ΣΕΚ δεν ήταν επιστρεπτές, κατά το χρονικό αυτό σημείο, μέσω του μηχανισμού εγγυήσεως, οι καταθέτες θα διέτρεχαν τον κίνδυνο να μην ανακτήσουν, μελλοντικά, τις αποταμιεύσεις τους στο πλαίσιο των διαδικασιών εξυγιάνσεως και εκκαθαρίσεως του προβληματικού πιστωτικού ιδρύματος. Επιπλέον, η σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος θα υπονομευόταν από την έλλειψη εμπιστοσύνης των πελατών όσον αφορά την ασφάλεια των καταθέσεών τους μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

3. Τελικό στάδιο

59. Κατά το στάδιο αυτό, το ΣΕΚ προβαίνει στην επιστροφή ή την πληρωμή των καταθέσεων. Σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 1α, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 94/19, το ποσό του οποίου την επιστροφή εγγυώνται τα κράτη μέλη ανέρχεται σε 100 000 ευρώ.

60. Η επιστροφή πρέπει να πραγματοποιείται εντός σύντομης προθεσμίας (20 ημέρες)²⁹, ούτως ώστε οι καταθέτες να μη στερούνται τις αποταμιεύσεις τους, ευρισκόμενοι, εκ του λόγου αυτού, σε αδυναμία καλύψεως των καθημερινών τους αναγκών. Η ταχεία επιστροφή απαιτείται επίσης και χάριν της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος³⁰.

61. Η επιστροφή των καταθέσεων από το ΣΕΚ δεν συνδέεται με τις ενδεχόμενες διαδικασίες εξυγιάνσεως και εκκαθαρίσεως του πιστωτικού ιδρύματος, διότι μόνο κατ' αυτόν τον τρόπο μπορεί να πραγματοποιηθεί ταχέως, εντός προθεσμίας 20 ημερών από τη λήψη της αποφάσεως περί μη διαθεσιμότητας³¹. Τυχόν αμφιβολίες που θα μπορούσε να εγείρει συναφώς η αιτιολογική σκέψη 12 της οδηγίας 2009/14³² διευκρινίστηκαν από το Δικαστήριο, υπό την έννοια ότι οι διαδικασίες αυτές δεν επηρεάζουν τη μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων, ούτε την επιστροφή τους³³.

²⁹ Σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 94/19, τα ΣΕΚ πρέπει να είναι σε θέση να καταβάλουν τις δεόντως αποδεδειγμένες απαιτήσεις καταθετών που αφορούν μη διαθέσιμες καταθέσεις εντός είκοσι εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία οι αρμόδιες αρχές προβαίνουν στη διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, το ΣΕΚ μπορεί να υποβάλει στην αρμόδια αρχή αίτηση για παράταση της προθεσμίας, η οποία δεν πρέπει να υπερβαίνει τις δέκα εργάσιμες ημέρες.

³⁰ Απόφαση Kantarev (σκέψη 58): σκοπός της εν λόγω προθεσμίας είναι να «αποτραπεί το ενδεχόμενο οι οικονομικές δυσχέρειες που αντιμετωπίζει ένα πιστωτικό ίδρυμα, έστω και προσωρινές, να προκαλέσουν φαινόμενα μαζικής αναλήψεως των καταθέσεων και έτσι να επεκταθούν και στο υπόλοιπο τραπεζικό σύστημα».

³¹ Βλ. την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων, της 4ης Ιουνίου 1992 [COM(92) 188 τελικό, ΕΕ 1992, C 163, σ. 6].

³² «Οι καταθέσεις μπορεί να θεωρηθούν μη διαθέσιμες εφόσον τα μέτρα έγκαιρης παρέμβασης ή αναδιοργάνωσης [του οικείου πιστωτικού ιδρύματος] δεν υπήρξαν επιτυχή.»

³³ Απόφαση Kantarev (σκέψεις 64 και 65): «Η αιτιολογική αυτή σκέψη [...] αναφέρεται απλώς στο ενδεχόμενο οι καταθέσεις να θεωρηθούν μη διαθέσιμες σε περίπτωση αποτυχίας των μέτρων έγκαιρης παρεμβάσεως ή αναδιορθώσεως χωρίς να εξαρτά τη διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας από το γεγονός ότι τέτοια προληπτικά μέτρα έχουν αποτύχει [...] Αφετέρου, [...] η δεύτερη περίοδος της εν λόγω αιτιολογικής σκέψεως διευκρινίζει ότι η δυνατότητα αυτή “δεν θα πρέπει να εμποδίζει τις αρμόδιες αρχές από την καταβολή περαιτέρω προσπαθειών αναδιάρθρωσης κατά την περίοδο εκταμίευσης” και συνεπάγεται, ως εκ τούτου, ότι τα εν λόγω μέτρα δεν επηρεάζουν τη διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων ούτε την επιστροφή τους».

62. Η επιστροφή των καταθέσεων δεν μπορεί να εξαρτάται ούτε από την εκ μέρους του καταθέτη προηγούμενη υποβολή αιτήματος πληρωμής το οποίο δεν τελεσφόρησε³⁴. Στο άρθρο 10, παράγραφος 3, της οδηγίας 94/19 διευκρινίζεται ότι το ΣΕΚ δεν μπορεί να επικαλεσθεί την προθεσμία 20 ημερών για να αρνηθεί το ευεργέτημα της εγγυήσεως σε καταθέτη ο οποίος δεν ήταν σε θέση να απαιτήσει εγκαίρως την πληρωμή του δυνάμει της εγγυήσεως.

63. Εάν το ΣΕΚ δεν τηρήσει την προθεσμία των 20 ημερών για την επιστροφή των εγγυημένων καταθέσεων, οι καταθέτες μπορούν επίσης να απαιτήσουν την καταβολή του αναλογούντος τόκου³⁵.

4. Δικαστική εγγύηση και υπεροχή του δικαίου της Ένωσης

64. Το άρθρο 7, παράγραφος 6, της οδηγίας 94/19 επισημαίνει ότι «τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ο έχων δικαίωμα αποζημίωσης καταθέτης να δικαιούται να στραφεί κατά του συστήματος εγγύησης των καταθέσεων».

65. Επομένως, οι καταθέτες δύνανται να χρησιμοποιήσουν τα ένδικα βοηθήματα που τους παρέχει η οικεία εσωτερική έννομη τάξη για να ζητήσουν την ακύρωση των αποφάσεων και παραλείψεων του ΣΕΚ και για να ζητήσουν αποζημίωση για ζημίες που τους προξένησε το τελευταίο.

66. Υπενθυμίζω ότι, κατά το Δικαστήριο, το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19 «έχει άμεσο αποτέλεσμα και συνιστά κανόνα δικαίου που αποσκοπεί στην απονομή δικαιωμάτων σε ιδιώτες»³⁶.

67. Στο πλαίσιο προσφυγής ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, οι καταθέτες μπορούν να επικαλεστούν προς όφελός τους την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης. Βάσει της αρχής αυτής, το εθνικό δικαστήριο έχει την υποχρέωση να αφήνει ανεφάρμοστη κάθε εθνική διάταξη αντίθετη προς την οδηγία 94/19³⁷: εν προκειμένω, θα πρέπει να μην εφαρμόσει εθνική διάταξη αντίθετη προς το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας³⁸.

³⁴ Όπ.π. (σκέψη 81).

³⁵ Η δυνατότητα αυτή προβλέπεται πλέον στο άρθρο 7, παράγραφος 7, της οδηγίας 2014/49, σχετικά με τον προσδιορισμό του επιστρεπτέου ποσού: «οι τόκοι των καταθέσεων, οι οποίοι είναι δεδουλευμένοι αλλά δεν έχουν πιστωθεί κατά την ημερομηνία κατά την οποία η σχετική διοικητική αρχή προβαίνει στη διαπίστωση που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο 8), στοιχείο α), ή μία δικαστική αρχή λαμβάνει την απόφαση που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο 8), στοιχείο β), επιστρέφονται από το ΣΕΚ, χωρίς υπέρβαση του ορίου που αναφέρεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1».

³⁶ Απόφαση Kantarev (σημείο 4 του διατακτικού).

³⁷ Αποφάσεις της 4ης Δεκεμβρίου 2018, Minister for Justice and Equality και Commissioner of An Garda Síochána (C-378/17, EU:C:2018:979, σκέψη 35), και της 19ης Νοεμβρίου 2019, Α. Κ. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου) (C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψεις 160 και 161 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

³⁸ Στο σημείο 1 του διατακτικού της απόφασης Kantarev, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 1, σημείο 3, και το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 94/19 «αντιτίθενται [...] σε εθνική νομοθεσία κατά την οποία η διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων εξαρτάται από την αφερεγγυότητα του πιστωτικού ιδρύματος και από την ανάκληση της τραπεζικής αδείας του ιδρύματος αυτού».

68. Η ως άνω υποχρέωση είναι ανεξάρτητη από το κατά πόσον ο Βούλγαρος νομοθέτης μετέφερε ή όχι την ανωτέρω διάταξη της οδηγίας 94/19 στην εσωτερική έννομη τάξη μέσω του οικείου εσωτερικού κανόνα περί μεταφοράς³⁹.

69. Η αρχή της υπεροχής έχει επίσης ως αποτέλεσμα ότι, οσάκις εσωτερικός κανόνας ο οποίος δεν συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης ενσωματώνεται στο περιεχόμενο συμβατικής ρήτρας, το εθνικό δικαστήριο δύναται να επεκτείνει στην εν λόγω ρήτρα τις συνέπειες που είναι συμφυείς με τη μη συμβατότητά της προς το δίκαιο της Ένωσης. Ουδεμία επιρροή ασκεί το αν ο σχετικός ισχυρισμός των διαδίκων προβάλλεται στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως ή στο πλαίσιο άλλων ενδίκων βοηθημάτων.

70. Υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, το εθνικό δικαστήριο ουδόλως εμποδίζεται να εφαρμόσει την αρχή της υπεροχής, εφόσον: α) η εθνική διάταξη εξαρτά την υποχρέωση του ΣΕΚ να αποζημιώσει τους δικαιούχους των καταθέσεων που δεν έχουν καταστεί ακόμα ούτε ληξιπρόθεσμες ούτε καταβλητέες από την προηγούμενη ανάκληση της αδείας του χρηματοοικονομικού ιδρύματος στο οποίο διατηρούνται οι διαπιστωθείσες ως μη διαθέσιμες καταθέσεις· και β) η ίδια εθνική κανονιστική ρύθμιση ενσωματώνεται σε συμβατική ρήτρα η οποία συνάδει με το εθνικό δίκαιο.

5. Ανακεφαλαίωση

71. Οι προεκτεθείσες σκέψεις με οδηγούν στο να προτείνω την εξής απάντηση στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα:

το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19, σε συνδυασμό με το άρθρο 7, παράγραφος 6, και το άρθρο 10 της ίδιας οδηγίας, έχει την έννοια ότι:

- κατάθεση μη ληξιπρόθεσμη και μη καταβλητέα σύμφωνα με τους εκάστοτε ισχύοντες νομικούς και συμβατικούς όρους δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για την εκ μέρους της αρμόδιας αρχής διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων.
- Κατάθεση μη ληξιπρόθεσμη και μη καταβλητέα σύμφωνα με τους εκάστοτε ισχύοντες νομικούς και συμβατικούς όρους πρέπει να χαρακτηρίζεται ως επιστρεπτέα κατάθεση, αφής στιγμής η αρμόδια αρχή έχει διαπιστώσει τη μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων του χρηματοοικονομικού ιδρύματος.
- Το εθνικό δικαστήριο υποχρεούται να μην εφαρμόσει εθνική ρύθμιση η οποία εξαρτά την υποχρέωση επιστροφής των καταθέσεων που δεν έχουν ακόμη καταστεί ληξιπρόθεσμες και καταβλητέες, αλλά οι οποίες αναφέρονται ως μη διαθέσιμες στη σχετική δήλωση, από την προηγούμενη ανάκληση της αδείας πιστωτικού ιδρύματος στο οποίο διατηρούνται. Υποχρεούται επίσης να μην εφαρμόσει ρήτρα η οποία ενσωματώνει σε σύμβαση τραπεζικής καταθέσεως την ως άνω, αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης, εθνική ρύθμιση.

³⁹ Κατά το αιτούν δικαστήριο, η οδηγία 94/19, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/14, μεταφέρθηκε στο βουλγαρικό δίκαιο με τον νόμο του 1998 περί εγγυήσεως των τραπεζικών καταθέσεων που τροποποιήθηκε το 2009, ο οποίος ισχύει από τις 12 Ιουνίου 2009. Ωστόσο, το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19 δεν ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο κατά την επίμαχη περίοδο, αλλά από τις 14 Αυγούστου 2015, με την έναρξη ισχύος του νέου νόμου περί εγγυήσεως των τραπεζικών καταθέσεων, ο οποίος μετέφερε επίσης στην εσωτερική έννομη τάξη τη νέα οδηγία 2014/48/ΕΕ του Συμβουλίου, της 24ης Μαρτίου 2014, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/48/ΕΚ για τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις (ΕΕ 2014, L 111, σ. 59), και ο οποίος δεν έχει εφαρμογή στην υπόθεση της κύριας δίκης.

B. Δεύτερο προδικαστικό ερώτημα: ερμηνεία και κύρος της συστάσεως της EAT

72. Το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα αφορά τη σύσταση EBA/2014/02, η οποία εκδόθηκε βάσει του άρθρου 17, παράγραφος 3, του κανονισμού 1093/2010. Το αιτούν δικαστήριο επιθυμεί να διευκρινισθεί: α) αν οι καταθέτες, καίτοι δεν συνιστούν αποδέκτες της ως άνω συστάσεως, δύνανται εντούτοις να την επικαλεστούν στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως λόγω παραβιάσεως του δικαίου της Ένωσης, και β) αν η σύσταση είναι έγκυρη.

1. Συστάσεις της EAT

73. Η EAT είναι αρμόδια να παρεμβαίνει κατά την εφαρμογή των οδηγιών της Ένωσης σχετικά με τα ΣΕΚ, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 1093/2010⁴⁰.

74. Κατά την άσκηση του καθήκοντος αυτού, η EAT μπορεί να απευθύνεται στις «αρμόδιες [εθνικές] αρχές» για ζητήματα εγγυήσεων των καταθέσεων⁴¹. Κατά την αιτιολογική σκέψη 20 του κανονισμού 1093/2010, τούτο σκοπεί στην προώθηση συνεκτικής προσεγγίσεως και τη διασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού και δίκαιης αντιμετώπισης των καταθετών σε όλη την Ένωση.

75. Οι εξουσίες της EAT όσον αφορά τα ΣΕΚ περιλαμβάνουν τη δυνατότητα:

- να θεσπίζει ρυθμιστικά και εκτελεστικά *τεχνικά πρότυπα*⁴².
- Να εκδίδει *συστάσεις* (και κατευθυντήριες γραμμές), με αποδέκτες αρμόδιες αρχές ή χρηματοοικονομικά ιδρύματα, σχετικά με την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης σε τομείς που δεν διέπονται από ρυθμιστικά ή εκτελεστικά τεχνικά πρότυπα⁴³. Η εξουσία αυτή εφαρμόζεται ρητώς όσον αφορά τα ΣΕΚ⁴⁴.
- Να αντιδρά, στους τομείς αρμοδιότητάς της, κατά ενδεχόμενης παραβιάσεως των δικαίου της Ένωσης⁴⁵, σε περίπτωση μη εφαρμογής ή εσφαλμένης εφαρμογής του από την εθνική αρχή⁴⁶.

⁴⁰ «Η Αρχή ενεργεί στο πλαίσιο των εξουσιών που της εκχωρούνται από τον παρόντα κανονισμό και στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής [...] της οδηγίας 94/19/ΕΚ [...] και, στον βαθμό που οι πράξεις αυτές ισχύουν για πιστωτικά και χρηματοοικονομικά ιδρύματα και στις αρμόδιες αρχές που ασκούν την εποπτεία επ['] αυτών [...] όλων των οδηγιών, των κανονισμών και των αποφάσεων που βασίζονται σε αυτές τις πράξεις, και κάθε άλλης νομικά δεσμευτικής πράξης της Ένωσης με την οποία ανατίθενται καθήκοντα στην Αρχή».

⁴¹ Βλ. το άρθρο 4, σημείο 2, περίπτωση iii, του κανονισμού 1093/2010, το οποίο παρατίθεται στο σημείο 104 των παρουσιών προτάσεων.

⁴² Άρθρο 26, παράγραφος 3, του κανονισμού 1093/2010.

⁴³ Αιτιολογική σκέψη 26 και άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 1093/2010.

⁴⁴ Κατά το άρθρο 26, παράγραφος 2, του κανονισμού 1093/2010, «το άρθρο 16 που αναφέρεται στις εξουσίες της Αρχής για τη θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών και συστάσεων εφαρμόζεται για τα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων».

⁴⁵ Η αιτιολογική σκέψη 27 του κανονισμού 1093/2010 περιγράφει τον σκοπό της διαδικασίας αυτής ως ακολούθως: «Η διασφάλιση της ορθής και πλήρους εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ακεραιότητα, τη διαφάνεια, την αποδοτικότητα και την εύρυθμη λειτουργία των χρηματοοικονομικών αγορών, για τη σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος και για τη διασφάλιση ουδέτερων συνθηκών ανταγωνισμού των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων στην Ένωση. Επομένως, θα πρέπει να δημιουργηθεί μηχανισμός μέσω του οποίου η Αρχή θα αντιμετωπίζει περιπτώσεις μη εφαρμογής ή εσφαλμένης εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου που αποτελούν παραβίασή του. Ο μηχανισμός αυτός θα πρέπει να εφαρμόζεται σε τομείς για τους οποίους το ενωσιακό δίκαιο ορίζει σαφείς και ανεπιφύλακτες υποχρεώσεις».

⁴⁶ Άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 1093/2010.

76. Οι συστάσεις της ΕΑΤ δεν είναι νομικά δεσμευτικές. Όπως υποδηλώνει η ονομασία τους, δεν περιλαμβάνουν εντολή, αλλά απλή πρόσκληση προς ενέργεια. Εμπίπτουν στην κατηγορία που προβλέπεται στο άρθρο 288 ΣΛΕΕ, πέμπτο εδάφιο⁴⁷.

77. Εντούτοις, το άρθρο 16, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1093/2010 απαιτεί από τις αρμόδιες αρχές και τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα να καταβάλουν *κάθε δυνατή προσπάθεια* για να συμμορφωθούν με τις εν λόγω συστάσεις.

78. Υπό αυτή την έννοια, οι συστάσεις αυτές παράγουν μεν έννομα αποτελέσματα, όχι όμως δεσμευτικά: οι αρμόδιες εθνικές αρχές οφείλουν να επιβεβαιώσουν, εντός προθεσμίας δύο μηνών, εάν συμμορφώνονται, προτίθενται να συμμορφωθούν ή δεν πρόκειται να συμμορφωθούν προς τη σύσταση. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, υποχρεούνται να εκθέσουν στην ΕΑΤ τους λόγους επί των οποίων στηρίζουν την απόφασή τους (άρθρο 16, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1093/2010) και η ΕΑΤ δημοσιοποιεί τόσο το γεγονός της μη συμμορφώσεως όσο και τους σχετικούς λόγους⁴⁸.

79. Οι συστάσεις της ΕΑΤ που στηρίζονται στο άρθρο 17, παράγραφος 3, του κανονισμού 1093/2010 εμφανίζουν χαρακτηριστικά τα οποία τις διαφοροποιούν από τις συστάσεις του άρθρου 16:

- οι τελευταίες (εκείνες του άρθρου 16) έχουν γενικό χαρακτήρα και διευκρινίζουν ότι η αποδέκτρια αρχή θα παράσχει εξηγήσεις σε περίπτωση μη συμμορφώσεως προς αυτές («comply or explain»)⁴⁹.
- Αντιθέτως, οι συστάσεις του άρθρου 17, παράγραφος 3, έχουν ατομικό χαρακτήρα, και ως εκ τούτου προσομοιάζουν (χωρίς όμως να εξομοιώνονται) με αποφάσεις, προβλέπεται δε ειδική διαδικασία για την αντιμετώπιση των συνεπειών της μη συμμορφώσεως με αυτές.

80. Η εθνική αρχή που είναι αποδέκτρια των συστάσεων του άρθρου 17, παράγραφος 3, διατρέχει τον κίνδυνο, σε περίπτωση μη συμμορφώσεως με αυτές⁵⁰, να προκαλέσει διαδικασία λόγω παραβάσεως, στην οποία θα αναφερθώ κατωτέρω. Οι συστάσεις αυτές αποτελούν (ή δύνανται να καταστούν), τρόπον τινά, το πρώτο σκαλοπάτι της ως άνω διαδικασίας⁵¹, την οποία κινεί η ΕΑΤ με την υποστήριξη της Επιτροπής.

81. Επιπλέον, οι συστάσεις του άρθρου 17, παράγραφος 3, μπορούν να προσβληθούν από τους ενδιαφερομένους ενώπιον του συμβουλίου προσφυγών των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών, δυνάμει του άρθρου 60 του κανονισμού 1093/2010.

⁴⁷ Κατά το Δικαστήριο, «καθιερώνοντας τις συστάσεις της ως μια ιδιαίτερη κατηγορία πράξεων της Ένωσης και προβλέποντας ρητώς ότι αυτές “δεν δεσμεύουν”, το άρθρο 288 ΣΛΕΕ θέλησε να εξοπλίσει τα θεσμικά όργανα που είναι εξουσιοδοτημένα να τις εκδίδουν με ένα μέσο προτροπής και πειθούς διαφορετικό από την εξουσία τους να εκδίδουν πράξεις δεσμευτικής ισχύος» (απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2018, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-16/16 P, EU:C:2018:79, σκέψη 26).

⁴⁸ Άρθρο 16, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1093/2010. Το τέταρτο εδάφιο της διατάξεως αυτής προσθέτει ότι «εφόσον αυτό επιτάσσει η εν λόγω κατευθυντήρια γραμμή ή η σύσταση, τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα αναφέρουν κατά τρόπο σαφή και ενδελεχή κατά πόσο συμμορφώθηκαν προς την εν λόγω κατευθυντήρια γραμμή ή σύσταση».

⁴⁹ Σχετικά με τη φύση και την ισχύ τέτοιου είδους πράξεων βλ., κατ’ αναλογία, Vabres, R., «La portée des recommandations de l’Autorité européenne des marchés financiers», σε *L’Europe bancaire, financière et monétaire. Liber amicorum Blanche Sousi*, RD édition, Παρίσι, 2016, σ. 95 έως 104.

⁵⁰ Η αποδέκτρια εθνική αρχή υποχρεούται, εντός προθεσμίας δέκα εργάσιμων ημερών από την παραλαβή της, να γνωστοποιήσει στην ΕΑΤ τα μέτρα που έχει λάβει ή προτίθεται να λάβει για να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με το ενωσιακό δίκαιο.

⁵¹ Προσομοιάζουν, κατά κάποιον τρόπο, με προειδοποιητική επιστολή της Επιτροπής στο πλαίσιο των διαδικασιών του άρθρου 258 ΣΛΕΕ.

82. Ο μη οριστικός χαρακτήρας και η απουσία δεσμευτικών εννόμων αποτελεσμάτων των συστάσεων της ΕΑΤ κατά το άρθρο 17, παράγραφος 3, του κανονισμού 1093/2010 επηρεάζουν τη δυνατότητα επικλήσεως αλλά και δικαστικού ελέγχου τους. Ειδικότερα, καθιστούν αδύνατο τον άμεσο έλεγχο της νομιμότητάς τους μέσω προσφυγής ακυρώσεως του άρθρου 263 ΣΛΕΕ.

83. Τούτο διότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, προσφυγή ακυρώσεως χωρεί μόνον κατά δεσμευτικών νομικών πράξεων⁵², ανάλογα με το πραγματικό περιεχόμενό τους, το πλαίσιο της εκδόσεώς τους και τις εξουσίες του εκδίδοντος θεσμικού οργάνου⁵³.

84. Εντούτοις, η επίκληση των συστάσεων της ΕΑΤ είναι δυνατή στο πλαίσιο διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων με αντικείμενο την ερμηνεία δεσμευτικών ρυθμίσεων της Ένωσης τις οποίες αφορούν οι εν λόγω συστάσεις⁵⁴.

85. Προτού εξετάσω το σημείο αυτό, πρέπει να αναφερθώ στη διαδικασία του άρθρου 17, παράγραφοι 1 έως 8, του κανονισμού 1093/2010⁵⁵ για τη μετατροπή, με τη μεσολάβηση της Επιτροπής, των συστάσεων της ΕΑΤ σε αποφάσεις με δεσμευτικό χαρακτήρα.

86. Μόλις η ΕΑΤ διαπιστώσει μια κατ' ισχυρισμόν εσφαλμένη ή ανεπαρκή εφαρμογή των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης εκ μέρους εθνικής αρχής, της απευθύνει σύσταση προσδιορίζοντας τις ενέργειες στις οποίες αυτή οφείλει να προβεί.

87. Αν η αρμόδια εθνική αρχή δεν συμμορφωθεί με την ως άνω σύσταση και εξακολουθεί να μη συμμορφώνεται, δύναται να παρέμβει η Επιτροπή. Τούτο γίνεται μέσω επίσημης γνώμης, με την οποία απαιτεί από την αρμόδια αρχή να προβεί στις ενέργειες που απαιτούνται για να συμμορφωθεί με το δίκαιο της Ένωσης.

⁵² Ως «πράξεις δεκτικές προσφυγής» δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ νοούνται εκείνες που εκδίδονται από τα θεσμικά όργανα, υπό οποιαδήποτε μορφή, και αποσκοπούν στην παραγωγή δεσμευτικών εννόμων αποτελεσμάτων (πρβλ. αποφάσεις της 31ης Μαρτίου 1971, Επιτροπή κατά Συμβουλίου, «AETR», 22/70, EU:C:1971:32, σκέψεις 39 και 42, της 25ης Οκτωβρίου 2017, Ρουμανία κατά Επιτροπής, C-599/15 P, EU:C:2017:801, σκέψη 47, και της 20ής Φεβρουαρίου 2018, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-16/16 P, EU:C:2018:79, σκέψη 31).

⁵³ «Προκειμένου να προσδιοριστεί αν μια πράξη της οποίας ζητείται η ακύρωση επάγεται τέτοια [δεσμευτικά] αποτελέσματα, σημασία έχει η ουσία της πράξεως (απόφαση της 22ας Ιουνίου 2000, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής, C-147/96, EU:C:2000:335, σκέψη 27 και εκεί [μνημονευόμενη] νομολογία). Τα αποτελέσματα αυτά πρέπει να εκτιμώνται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, όπως το περιεχόμενο της πράξεως, λαμβανομένων ενδεχομένως υπόψη του πλαισίου εντός του οποίου εκδόθηκε καθώς και των εξουσιών του οργάνου που την εξέδωσε (απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2014, Ουγγαρία κατά Επιτροπής, C-31/13 P, EU:C:2014:70, σκέψη 55 και εκεί [μνημονευόμενη] νομολογία)» (απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2017, Σλοβακία κατά Επιτροπής, C-593/15 P και C-594/15 P, EU:C:2017:800, σκέψη 47).

⁵⁴ Αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 1989, Grimaldi (C-322/88, EU:C:1989:646, σκέψη 8), της 13ης Ιουνίου 2017, Florescu κ.λπ. (C-258/14, EU:C:2017:448, σκέψη 30), και της 20ής Φεβρουαρίου 2018, Βέλγιο κατά Επιτροπής (C-16/16 P, EU:C:2018:79, σκέψη 44).

⁵⁵ Η ρύθμιση της εν λόγω διαδικασίας ολοκληρώθηκε με την έκδοση της Decision EBA/DC/2014/100, 14 July 2014, adopting Rules of Procedure for Investigation of Breach of Union Law, στο [https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/15718/22650774-0ff2-42e7-bfca-b163fc2c95ae/EBA%20DC%20100%20\(D%20Decision%20on%20adopting%20Rules%20of%20Procedure%20for%20Investigation%20of%20Breach%20of%20Union%20Law\).pdf](https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/15718/22650774-0ff2-42e7-bfca-b163fc2c95ae/EBA%20DC%20100%20(D%20Decision%20on%20adopting%20Rules%20of%20Procedure%20for%20Investigation%20of%20Breach%20of%20Union%20Law).pdf), που αντικαταστάθηκε από την Decision EBA/DC/2016/174, 23 December 2016, adopting Rules of Procedure for Investigation of Breach of Union Law, σε [https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/1712606/404eb483-e1ec-4b56-9e31-e5988138455d/EBA%20DC%20174%20\(D%20Decision%20on%20adopting%20Rules%20of%20Procedures%20for%20Investigation%20of%20Breach%20of%20Union%20Law%29\).pdf](https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/1712606/404eb483-e1ec-4b56-9e31-e5988138455d/EBA%20DC%20174%20(D%20Decision%20on%20adopting%20Rules%20of%20Procedures%20for%20Investigation%20of%20Breach%20of%20Union%20Law%29).pdf).

88. Κατά το τελικό στάδιο της διαδικασίας, η ΕΑΤ δύναται να λάβει μεμονωμένη απόφαση, την οποία απευθύνει προς χρηματοοικονομικό ίδρυμα, με την οποία απαιτεί από αυτό να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις που υπέχει από το δίκαιο της Ένωσης, περιλαμβανομένης της παύσεως κάθε πρακτικής, εφόσον πρόκειται για άμεσα εφαρμόσιμες ρυθμίσεις⁵⁶.

89. Οι αποφάσεις της ΕΑΤ κατά το τελευταίο αυτό στάδιο πρέπει να είναι σύμφωνες με την επίσημη γνώμη της Επιτροπής και υπερισχύουν οποιασδήποτε προγενέστερης απόφασεως που είχε εκδοθεί για το ίδιο θέμα. Ως εκ τούτου, πρόκειται για νομικές πράξεις με δεσμευτική ισχύ για τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα που είναι αποδέκτες αυτών, καθώς επίσης για τις αρμόδιες εθνικές αρχές, τις οποίες δεσμεύει η επίσημη γνώμη της Επιτροπής⁵⁷.

2. Η σύσταση EBA/2014/02 ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου

90. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν ο καταθέτης (εν προκειμένω, η ΒΤ) μπορεί να επικαλεστεί τη σύσταση EBA/2014/02 στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας που έχει κινήσει κατά της ΒΝΒ.

91. Η σύσταση EBA/2014/02, η οποία εκδόθηκε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 17, παράγραφος 3, του κανονισμού 1093/2010, απευθυνόταν, όπως προανέφερα, στην ΒΝΒ και στο Ταμείο, και τους επισήμαινε τις προσηκούμενες ενέργειες προς συμμόρφωση με την οδηγία 94/19 και για την παύση της παραβάσεως του άρθρου 1, σημείο 3, περίπτωση i, της εν λόγω οδηγίας.

92. Προ της εκδόσεως της συστάσεως EBA/2014/02, η Επιτροπή είχε ήδη κινήσει διαδικασία λόγω παραβάσεως (άρθρο 258 ΣΛΕΕ) κατά της Βουλγαρίας και είχε αποστείλει προειδοποιητική επιστολή στο εν λόγω κράτος μέλος (1 Αυγούστου 2014), χωρίς τελικώς να συνεχιστεί η διαδικασία λόγω παραβάσεως⁵⁸.

93. Επομένως, μετά τη σύσταση EBA/2014/02 δεν ακολούθησε επίσημη γνώμη της Επιτροπής, με αποτέλεσμα να μην εκδώσει ούτε η ΕΑΤ απόφαση δυνάμει του άρθρου 17, παράγραφος 6, του κανονισμού 1093/2010⁵⁹.

94. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η συμβατότητα της συστάσεως EBA/2014/02 με το δίκαιο της Ένωσης (την οδηγία 94/19 και τον κανονισμό 1093/2010) είναι αμφίβολη. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στις αμφιβολίες αυτές, θα αναφερθώ τόσο στη δυνατότητα επικλήσεως *in abstracto* των συστάσεων της ΕΑΤ ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων όσο και στη δυνατότητα επικλήσεως της εν προκειμένω επίμαχης συστάσεως.

⁵⁶ Κατά την αιτιολογική σκέψη 29 του κανονισμού 1093/2010, «[...] η εξουσία αυτή θα πρέπει να περιορίζεται σε εξαιρετικές περιστάσεις στις οποίες η αρμόδια αρχή δεν συμμορφώνεται με την επίσημη γνώμη που της απευθύνεται και στις οποίες το ενωσιακό δίκαιο είναι άμεσα εφαρμόσιμο στα χρηματοοικονομικά ιδρύματα δυνάμει υφιστάμενων ή μελλοντικών κανονισμών της Ένωσης».

⁵⁷ Άρθρο 17, παράγραφος 7, του κανονισμού 1093/2010.

⁵⁸ Βλ. υποσημειώσεις 10 και 27 των παρουσών προτάσεων.

⁵⁹ Όπως επισημαίνει η Επιτροπή, η έκδοση της εν λόγω αποφάσεως δεν ήταν δυνατή καθώς η τράπεζα ΚΤΒ δεν ήταν σε θέση να θεραπεύσει την παραβίαση του δικαίου της Ένωσης από την ΒΝΒ καθόσον η τελευταία παρέλειψε να διαπιστώσει τη μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων σύμφωνα με το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19.

α) Δυνατότητα επικλήσεως *in abstracto* και προδικαστικό ερώτημα περί του κύρους

95. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, «ακόμα και αν οι συστάσεις δεν αποσκοπούν στην παραγωγή δεσμευτικών αποτελεσμάτων, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να τις λαμβάνουν υπόψη για την επίλυση των διαφορών που υποβάλλονται στην κρίση τους, ιδίως όταν αυτές διαφωτίζουν την ερμηνεία εθνικών διατάξεων που έχουν θεσπιστεί με σκοπό την εφαρμογή των εν λόγω συστάσεων ή όταν οι συστάσεις αυτές αποσκοπούν στη συμπλήρωση διατάξεων δεσμευτικού χαρακτήρα του ενωσιακού δικαίου»⁶⁰.

96. Συμφωνώ με τον γενικό εισαγγελέα M. Bobek⁶¹ ότι η υποχρέωση των εθνικών δικαστηρίων να «λαμβάνουν υπόψη» τις συστάσεις, όταν καλούνται να επιλύσουν διαφορές στις οποίες εφαρμόζουν δεσμευτικό δίκαιο της Ένωσης που συνδέεται με αυτές, δεν ταυτίζεται με την υποχρέωση «σύμφωνης ερμηνείας» κατά την έννοια της νομολογίας Von Colson και Kamann⁶².

97. Εφόσον τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τις συστάσεις (περιλαμβανομένων εκείνων που εκδίδει η ΕΑΤ) στο πλαίσιο της εφαρμογής του δεσμευτικού δικαίου της Ένωσης στα κράτη μέλη, είναι λογικό να μπορούν να απευθύνουν προς το Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα για την ερμηνεία του περιεχομένου τους⁶³. Μπορούν, ωστόσο, να πράξουν το ίδιο όσον αφορά την αμφισβήτηση του κύρους τους;

98. Εκ πρώτης όψεως, δεδομένου ότι δεν είναι δυνατός ο άμεσος έλεγχος νομιμότητας μιας συστάσεως μέσω προσφυγής ακυρώσεως, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι δεν χωρεί ούτε έμμεσος έλεγχος της νομιμότητάς της, τουτέστιν μέσω προδικαστικής παραπομπής για την εκτίμηση του κύρους της. Τι νόημα θα είχε η ακύρωση πράξεως η οποία δεν παράγει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα;

99. Εάν δεν απατώμαι, το Δικαστήριο δεν έχει μέχρι σήμερα⁶⁴ τοποθετηθεί οριστικώς επ' αυτού. Η απόφαση Grimaldi φαίνεται να δέχεται, σιωπηρώς, τη δυνατότητα υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων για την εκτίμηση του κύρους των συστάσεων⁶⁵, ο δε γενικός εισαγγελέας M. Bobek τη δέχεται ρητώς⁶⁶.

100. Κατά την άποψή μου, το πιο συνεπές θα ήταν να γίνει δεκτή η δυνατότητα υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων για την εκτίμηση του κύρους των συστάσεων, εκκινώντας από την παραδοχή ότι τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να τις λαμβάνουν υπόψη για την ερμηνεία δεσμευτικού κανόνα του δικαίου της Ένωσης. Δεν θα ήταν λογικό εθνικό δικαστήριο να λαμβάνει

⁶⁰ Απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2016, Koninklijke KPN κ.λπ. (C-28/15, EU:C:2016:692, σκέψη 41).

⁶¹ Προτάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 2017, Βέλγιο κατά Επιτροπής (C-16/16 P, EU:C:2017:959, σημεία 99 έως 102).

⁶² Απόφαση της 10ης Απριλίου 1984 (14/83, EU:C:1984:153).

⁶³ «Κατά πάγια νομολογία, το γεγονός ότι μια πράξη του κοινοτικού δικαίου στερείται δεσμευτικής ισχύος δεν αποκλείει τη δυνατότητα του Δικαστηρίου να αποφαινεται, στο πλαίσιο της διαδικασίας υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων δυνάμει του άρθρου 177, ως προς την ερμηνεία της πράξεως αυτής» (αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 1989, Grimaldi, C-322/88, EU:C:1989:646, σκέψη 9, και της 21ης Ιανουαρίου 1993, Deutsche Shell, C-188/91, EU:C:1993:24, σκέψη 18 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁶⁴ Εκκρεμεί η υπόθεση C-911/19, FBF, στο πλαίσιο της οποίας το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Γαλλία) ερωτά το Δικαστήριο σχετικά με τη δυνατότητα ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως και υποβολής προδικαστικού ερωτήματος σχετικά με το κύρος των κατευθυντηρίων γραμμών EBA/GL/2015/18, της 22ας Μαρτίου 2016, σχετικά με τις ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων λιανικής τραπεζικής. Το άρθρο 16 του κανονισμού 1093/2010 εξομοιώνει τις κατευθυντήριες γραμμές και τις συστάσεις της ΕΑΤ.

⁶⁵ «[...] αντίθετα προς ό,τι συμβαίνει στην περίπτωση του άρθρου 173 της Συνθήκης ΕΟΚ, το οποίο αποκλείει τον έλεγχο του Δικαστηρίου επί των πράξεων που έχουν χαρακτήρα συστάσεως, το άρθρο 177 παρέχει στο Δικαστήριο αρμοδιότητα να *αποφαίνεται* προδικαστικώς ως προς το κύρος και την ερμηνεία των πράξεων των οργάνων της Κοινότητας, χωρίς να *εξαιρεί κανένα είδος πράξεως*» (απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1989, Grimaldi, C-322/88, EU:C:1989:646, σκέψη 8, η υπογράμμιση δική μου).

⁶⁶ Προτάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 2017, Βέλγιο κατά Επιτροπής (C-16/16 P, EU:C:2017:959, σημείο 108).

υπόψη, για σκοπούς ερμηνείας, σύσταση ως προς το κύρος της οποίας διατηρεί αμφιβολίες διότι εκτιμά, ακριβώς, ότι δεν συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης, κάτι το οποίο δεν είναι, εντούτοις, αρμόδιο να διαπιστώσει⁶⁷.

101. Οι συστάσεις της EAT που βασίζονται στο άρθρο 17, παράγραφος 3, του κανονισμού 1093/2010 συγκαταλέγονται, επαναλαμβάνω, μεταξύ των στοιχείων που το αρμόδιο δικαστήριο οφείλει να λαμβάνει υπόψη για την επίλυση της διαφοράς. Υπενθυμίζω ότι το ζήτημα που τίθεται είναι να καθοριστεί αν υφίσταται κατάφωρη παραβίαση του δικαίου της Ένωσης και, κατ' επέκταση, αν πληρούνται μία από τις τρεις προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η ευθύνη κράτους μέλους λόγω παραβίασεως του δικαίου της Ένωσης⁶⁸.

102. Μια σύσταση της EAT μπορεί να ληφθεί υπόψη από το εθνικό δικαστήριο για την επίλυση της ενώπιόν του διαφοράς μόνον αν το περιεχόμενό της είναι σύμφωνο προς τους κανόνες της Ένωσης των οποίων την εφαρμογή μπορεί να διευκολύνει. Εάν ο εθνικός δικαστής εκτιμά, όπως εν προκειμένω, ότι δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση, δύναται να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο, που είναι το μόνο αρμόδιο να διαπιστώσει την εν λόγω ασυμβατότητα.

β) Αμφιβολίες του αιτούντος δικαστηρίου ως προς τη σύσταση EBA/2014/02

103. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η συμβατότητα της συστάσεως EBA/2014/02 με το δίκαιο της Ένωσης είναι αμφίβολη, διότι: α) η σύσταση απευθύνεται σε εθνική αρχή (την BNB) η οποία δεν είναι αρμόδια να διαπιστώσει τη μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων όσον αφορά την τράπεζα ΚΤΒ, και δεν έχει ως αποδέκτες τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα, και β) ενδέχεται να μην είναι σύμφωνη με την αιτιολογική σκέψη 27 του κανονισμού 1093/2010, καθόσον το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19 δεν προβλέπει σαφείς και ανεπιφύλακτες υποχρεώσεις.

1) Αρμόδια εθνική αρχή για τη διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων

104. Κατά το άρθρο 4, σημείο 2, περίπτωση iii, του κανονισμού 1093/2010, ως «αρμόδιες αρχές» νοούνται «όσον αφορά τα καθεστώτα εγγύησης καταθέσεων, οι φορείς που διαχειρίζονται καθεστώτα εγγύησης καταθέσεων σύμφωνα με την οδηγία 94/19/ΕΚ ή, στην περίπτωση που τη λειτουργία του καθεστώτος εγγύησης των καταθέσεων διαχειρίζεται ιδιωτική εταιρεία, η δημόσια αρχή που έχει την εποπτεία των συστημάτων αυτών δυνάμει αυτής της οδηγίας».

105. Μεταξύ των αρχών αυτών μπορεί να περιλαμβάνεται, πέραν του ΣΕΚ, η αρχή που είναι επιφορτισμένη με τη διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων, η οποία, σε πολλά κράτη μέλη, είναι η εθνική κεντρική τράπεζα⁶⁹.

106. Το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19 «καταλείπει ορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως στα κράτη μέλη ώστε να μπορούν να ορίζουν την αρμόδια αρχή για τη διαπίστωση της μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων»⁷⁰.

⁶⁷ Απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 1987, Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452).

⁶⁸ Απόφαση της 28ης Ιουλίου 2016, Tomášová (C-168/15, EU:C:2016:602, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁶⁹ Βλ. έγγραφο EBA, «Report on the Guarantee Schemes Payouts», 2019, σ. 16 και 17.

⁷⁰ Απόφαση Kantarev (σκέψη 99).

107. Στην υπόθεση Kantarev, το αιτούν δικαστήριο και το Δικαστήριο θεώρησαν ως δεδομένο ότι η BNB ήταν η αρμόδια αρχή για τη διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων σύμφωνα με το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19⁷¹. Αντιθέτως, εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο φαίνεται να δέχεται τους ισχυρισμούς της BNB προς την αντίθετη κατεύθυνση⁷².

108. Από τις 25 Μαρτίου 2014, με την έναρξη ισχύος τροποποίησης του Zakona za kreditnite institutsii⁷³ και δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 2, σημείο 1, αυτού, η BNB είναι η αρμόδια αρχή στη Δημοκρατία της Βουλγαρίας για την εποπτεία των τραπεζών κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 40, του κανονισμού (ΕΕ) 575/2013⁷⁴.

109. Ο νέος νόμος περί εγγυήσεως των τραπεζικών καταθέσεων (Zakon za garantirane na vlogovete v bankite), του 2015, μετέφερε στο βουλγαρικό δίκαιο την οδηγία 2014/49, η οποία ορίζει ως αρμόδια αρχή για τη διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων την αρχή που είναι επιφορτισμένη με την προληπτική εποπτεία δυνάμει του κανονισμού 575/2013⁷⁵. Επομένως, από τις 14 Αυγούστου 2015 και εφεξής, δεν χωρεί αμφιβολία ότι η BNB είναι η αρμόδια αρχή για τη διαπίστωση, στη Βουλγαρία, περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων.

110. Κατά την Επιτροπή, η εποπτεύουσα αρχή ήταν επίσης αρμόδια για τη διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων ήδη προ της 14ης Αυγούστου 2015.

111. Αντιλαμβάνομαι, ωστόσο, ότι, μέχρι την έκδοση της οδηγίας 2014/49, η παράλληλη αυτή αρμοδιότητα δεν προέκυπτε από κανέναν κανόνα της Ένωσης. Κατά την αιτιολογική σκέψη 50 της οδηγίας «τα κράτη μέλη, λόγω των διαφορετικών διοικητικών πρακτικών που εφαρμόζουν όσον αφορά τα ΣΕΚ, θα πρέπει να έχουν την ευχέρεια να αποφασίζουν ποια αρχή καθορίζει τη μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων».

112. Υπό τις περιστάσεις αυτές, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να αποφανθεί επί του ζητήματος αν, βάσει του βουλγαρικού δικαίου που ίσχυε κατά τον χρόνο των ενεργειών της BNB όσον αφορά την τράπεζα ΚΤΒ, η αρμόδια αρχή για τη διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων ήταν η BNB ή όχι.

113. Δεν πρέπει να λησμονείται ότι, με την απόφαση Kantarev, το Δικαστήριο έκρινε ήδη ότι η παράλειψη των βουλγαρικών αρχών να διαπιστώσουν τη μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων, στην περίπτωση της τράπεζας ΚΤΒ, συνιστά κατάφωρη παράβαση του άρθρου 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19⁷⁶.

⁷¹ Όπ.π. (σκέψεις 36, 88, 97, 100 και 106).

⁷² Σύμφωνα με τους εν λόγω ισχυρισμούς, κατά την ημερομηνία θέσεως της τράπεζας ΚΤΒ υπό καθεστώς ειδικής εποπτείας, η BNB δεν είχε οριστεί ως αρμόδια αρχή, κατά την έννοια του άρθρου 4, σημείο 2, περίπτωση iii, του κανονισμού 1093/2010 και, ως εκ τούτου, δεν είχε την εξουσία να διαπιστώσει τη μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων χρηματοοικονομικού ιδρύματος κατ' εφαρμογήν της οδηγίας 94/19.

⁷³ Νόμος περί πιστωτικών ιδρυμάτων (DV αριθ. 59, της 21ης Ιουλίου 2006).

⁷⁴ Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 (ΕΕ 2013, L 176, σ. 1).

⁷⁵ Άρθρο 2, σημείο 8, στοιχείο α', και σημείο 17, της οδηγίας 2014/49.

⁷⁶ Απόφαση Kantarev (σκέψεις 115 και 117).

2) Άμεσο αποτέλεσμα του άρθρου 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19

114. Όσον αφορά την ανάγκη η σύσταση EBA/2014/02 να αφορά άμεσα εφαρμοστέες επιταγές του δικαίου της Ένωσης (εν προκειμένω, της οδηγίας 94/19), η απαίτηση αυτή επιβάλλεται από το άρθρο 17, παράγραφος 6, του κανονισμού 1093/2010 μόνον όσον αφορά την εκ μέρους της ΕΑΤ έκδοση αποφάσεων με αποδέκτες τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα, μέσω των οποίων τα καλεί να συμμορφωθούν προς υποχρεώσεις επιβαλλόμενες από κανόνες της Ένωσης.

115. Η τελευταία περίοδος της αιτιολογικής σκέψης 27 του κανονισμού 1093/2010⁷⁷ αναφέρεται στις εν λόγω τελικές αποφάσεις της ΕΑΤ, αλλά όχι στις συστάσεις που αυτή μπορεί να εκδίδει κατά το αρχικό στάδιο της διαδικασίας. Τούτο είναι λογικό, όταν πρόκειται για απόφαση της ΕΑΤ με δεσμευτικό χαρακτήρα, όχι όμως και όταν πρόκειται για σύσταση η οποία δεν παράγει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα.

116. Εν πάση περιπτώσει, όπως προανέφερα, το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19 παράγει άμεσο αποτέλεσμα, σύμφωνα με την απόφαση Kantarev, και ως εκ τούτου τόσο η εν λόγω διάταξη όσο και η σχετική με αυτή σύσταση μπορούν να προβληθούν από ιδιώτες ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου⁷⁸. Επομένως, οι σχετικές με το στοιχείο αυτό της συστάσεως EBA/2014/02 αμφιβολίες είναι αβάσιμες.

3. Οι συνέπειες της απόφασης επί της συστάσεως EBA/2014/02

117. Σύμφωνα με τη σύσταση EBA/2014/02⁷⁹, η BNB παρέβη το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19, καθότι δεν διαπίστωσε τη μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων εντός προθεσμίας 5 ημερών αφότου η τράπεζα ΚΤΒ έπαυσε να είναι σε θέση να επιστρέψει τις ληξιπρόθεσμες και καταβλητέες καταθέσεις.

118. Η ΕΑΤ εκτίμησε ότι η απόφαση της BNB να τεθεί η ΚΤΒ υπό καθεστώς ειδικής εποπτείας και να ανασταλούν προσωρινώς οι υποχρεώσεις της ισοδυναμούσε με δήλωση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων, κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19.

119. Η εξομοίωση αυτή αποκλείεται βάσει της απόφασεως Kantarev. Αντιθέτως, με την εν λόγω απόφαση το Δικαστήριο έκρινε ότι η μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων πρέπει να διαπιστώνεται με ρητή πράξη της αρμόδιας εθνικής αρχής και δεν μπορεί να συνάγεται από άλλες πράξεις των εθνικών αρχών (όπως είναι η απόφαση της BNB να τεθεί η τράπεζα ΚΤΒ υπό καθεστώς ειδικής εποπτείας), ούτε να τεκμαίρεται από περιστάσεις όπως αυτές της διαφοράς της κύριας δίκης στην υπόθεση εκείνη⁸⁰.

120. Κατά συνέπεια, το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει να μη λάβει υπόψη το στοιχείο αυτό της συστάσεως EBA/2014/02 κατά την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, καθόσον τούτο δεν συνάδει προς το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19.

⁷⁷ «Ο μηχανισμός αυτός θα πρέπει να εφαρμόζεται σε τομείς για τους οποίους το ενωσιακό δίκαιο ορίζει σαφείς και ανεπιφύλακτες υποχρεώσεις».

⁷⁸ Απόφαση Kantarev (σκέψεις 100, 106 έως 108 και 117).

⁷⁹ Αιτιολογική σκέψη 25 και 27.

⁸⁰ Απόφαση Kantarev (σκέψη 78).

V. Πρόταση

121. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο Administrativen sad Sofia-grad (διοικητικό πρωτοδικείο Σόφιας, Βουλγαρία) ως εξής:

«1) Το άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της οδηγίας 94/19/EΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 1994, περί των συστημάτων εγγυήσεως των καταθέσεων, σε συνδυασμό με το άρθρο 7, παράγραφος 6, και το άρθρο 10 της ίδιας οδηγίας, έχει την έννοια ότι:

- κατάθεση μη ληξιπρόθεσμη και μη καταβλητέα σύμφωνα με τους ισχύοντες νομικούς και συμβατικούς όρους δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για την εκ μέρους της αρμόδιας αρχής διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων.
- Κατάθεση μη ληξιπρόθεσμη και μη καταβλητέα σύμφωνα με τους ισχύοντες νομικούς και συμβατικούς όρους πρέπει να χαρακτηρίζεται ως επιστρεπτέα κατάθεση, αφής στιγμής η αρμόδια αρχή έχει διαπιστώσει τη μη διαθεσιμότητα των καταθέσεων του χρηματοοικονομικού ιδρύματος.
- Το εθνικό δικαστήριο υποχρεούται να μην εφαρμόσει εθνική ρύθμιση η οποία εξαρτά την υποχρέωση επιστροφής των καταθέσεων που δεν έχουν ακόμη καταστεί ληξιπρόθεσμες και καταβλητέες, αλλά οι οποίες αναφέρονται ως μη διαθέσιμες στη σχετική δήλωση, από την προηγούμενη ανάκληση της αδείας πιστωτικού ιδρύματος στο οποίο διατηρούνται. Υποχρεούται επίσης να μην εφαρμόσει ρήτρα η οποία ενσωματώνει σε σύμβαση τραπεζικής καταθέσεως την ως άνω, αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης, εθνική ρύθμιση.

2) Η σύσταση της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών βάσει του άρθρου 17, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΕ) 1093/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών), την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 716/2009/ΕΚ και την κατάργηση της απόφασης 2009/78/ΕΚ της Επιτροπής, συνιστά ένα από τα στοιχεία που οφείλει να σταθμίσει το αρμόδιο δικαστήριο στο πλαίσιο ερμηνείας της οδηγίας 94/19 και προκειμένου να αποφανθεί αν η παράβαση της νομοθεσίας της Ένωσης είναι κατάφωρη, κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου.

Εντούτοις, μια τέτοια σύσταση μπορεί να ληφθεί υπόψη από το εθνικό δικαστήριο μόνον εφόσον το περιεχόμενό της συνάδει προς τους κανόνες του δικαίου της Ένωσης των οποίων την εφαρμογή μπορεί να διευκολύνει, το δε εθνικό δικαστήριο οφείλει να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως για την εκτίμηση του κύρους της, εάν αμφιβάλλει για τη συμβατότητά της με τους κανόνες αυτούς.

3) Η σύσταση EBA/REC/2014/02, της 17ης Οκτωβρίου 2014, προς την Κεντρική Τράπεζα της Βουλγαρίας και το βουλγαρικό Ταμείο εγγυήσεως των τραπεζικών καταθέσεων, σχετικά με τις αναγκαίες ενέργειες για τη συμμόρφωση προς την οδηγία 94/19, αντιβαίνει στο άρθρο 1, σημείο 3, περίπτωση i, της εν λόγω οδηγίας, καθόσον εξομοιώνει την απόφαση της εν λόγω Κεντρικής Τράπεζας να θέσει πιστωτικό ίδρυμα υπό καθεστώς ειδικής εποπτείας και να αναστείλει προσωρινά τις υποχρεώσεις του με τη διαπίστωση περί μη διαθεσιμότητας των καταθέσεων.»